

WÓJT GMINY IŁÓW

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY IŁÓW

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Zał. Nr 1
Do Uchwały Nr .....
Rady Gminy Iłów
z dnia .....

BUDOWLANE I URBANISTYCZNE USŁUGI PROJEKTOWE

mgr inż. ALICJA PEJTA-JAWORSKA

opracowania planistyczne, projekty infrastruktury technicznej, ekspertyzy z zakresu ochrony środowiska

---

09-402 Płock, ul. 3-go Maja 10 m 60

tel. 24 2682268

kom. 504766500

e-mail: apjaworska@wp.pl

NIP 774-113-13-19

Temat: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego gminy Iłów

Nazwa opracowania: Uwarunkowania Rozwoju

Zleceniodawca: Gmina Iłów

Projektant studium:

mgr inż. Alicja Pejta-Jaworska

- uprawnienia urbanistyczne nr 1500

- Okręgowa Izba Urbanistów

z siedzibą w Warszawie WA-154

Data: wrzesień 2013 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Stan zagospodarowania terenu gminy	5
2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	7
3. Stan środowiska przyrodniczego, rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	8
4. Stan dziedzictwa kulturowego	19
5. Warunki i jakość życia mieszkańców	23
6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia	30
7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	31
8. Stan prawny gruntów	36
9. Tereny i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych	36
10. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych	38
11. Złoża kopalin i zasoby wód podziemnych	38
12. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych	40
13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	40
14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	43
15. Ochrona przeciwpowodziowa	44

WSTĘP

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz.U. z 2012 r. poz. 647) w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W związku ze zmianą polityki przestrzennej gminy odnośnie zagospodarowania terenu gminy oraz nowych uwarunkowań tego rozwoju, Rada Gminy Iłów podjęła Uchwałę Nr 112/XIX/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Iłów" zatwierdzonego Uchwałą Nr 77/X/99 Rady Gminy Iłów z dnia 19.07.1999 r.

Przedmiotem "Studium" jest określenie polityki przestrzennej gminy, tj. między innymi wskazanie tych obszarów gminy, które są najodpowiedniejsze do pełnienia określonych funkcji.

Zgodnie z art. 10 w/w ustawy w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z :

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- warunków i jakości życia mieszkańców,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania terenów górniczych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

W Studium uwzględniono zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego oraz zadania strategiczne zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Iłów na lata 2011-2020 ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA 2000”.

1. STAN ZAGOSPODAROWANIA TERENU GMINY

GMINA IŁÓW W REGIONIE, POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Gmina Iłów położona jest w powiecie sochaczewskim, w środkowo-zachodniej części województwa mazowieckiego. Graniczy z gminami: Słubice, Sanniki, Kiernozia, Rybno, Kocierzew Południowy, Młodzieszyn, Wyszogród.

Gmina Iłów zlokalizowana jest w odległości około 40 km od Płocka oraz 70 km od Warszawy. Charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną, leży bowiem wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 575, stanowiącej szlak komunikacyjny łączący Warszawę z Płockiem.

Powierzchnia gminy wynosi 130 km² to jest 13000 ha. Liczba osób zamieszkujących gminę wynosiła 6282 (wg. stanu faktycznego miejsca zamieszkania na 31.XII.2011r.) i zmalała w stosunku do 2006r. o 1,35%. Gęstość zaludnienia – 49 osób/km².

SIEĆ OSADNICZA

Gmina Iłów posiada luźną zabudowę skoncentrowaną w kilku ośrodkach osadniczych. Na strukturę funkcjonalno – przestrzenną gminy składa się strefa zainwestowania osadniczego, strefa otwartej przestrzeni, strefa ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych oraz układ komunikacyjny.

Strefę zainwestowania osadniczego tworzą: zabudowa zagrodowa, mieszkaniowa, mieszkaniowo-usługowa, zabudowa produkcyjno – składowa oraz zabudowa rekreacyjna.

Pasmowy układ zabudowy można podzielić na:

- centralny: osada Iłów i wsie: Narty,
- południowy: wsie Brzozów, Giżyce.

Centralny, pasmowy układ zabudowy jest położony wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 575, zaś południowy wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 577 i dróg powiatowych.

Największą miejscowością będącą również ośrodkiem administracyjnym (siedziba urzędu gminy), przemysłowym i usługowym jest miejscowość Iłów.

W granicach administracyjnych gminy zlokalizowanych jest 40 sołectw i 56 miejscowości. Charakterystyczną funkcją rozwiniętą w gminie jest rolnictwo.

Przestrzeń otwartą tworzą pola uprawne, lasy, sady, kompleksy łąk i pastwisk. Strefa ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych związana jest z doliną Wisły.

Związki gminy z obszarami sąsiednimi mają miejsce w następujących dziedzinach:

- **środowisko przyrodnicze;**

Północna część gminy wchodzi w skład Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, który jest częścią krajowego systemu obszarów chronionych. Stanowi też część europejskich sieci ekologicznych:

- wg ECONET - POLSKA jako międzynarodowy węzeł ekologiczny Puszczy Kampinoskiej,

- w sieci Natura 2000 – OSO ptaków Dolina Środkowej Wisły, SOO siedlisk Kampinoska Dolina Wisły.
- **problematyka gospodarcza;**
aktywizacja gospodarcza w zakresie funkcji rekreacyjnych obszarów funkcjonalnie związanych z Doliną Wisły.
- **komunikacja;**
Powiązania regionalne stanowią:
  - drogi wojewódzkie: Nr 577 relacji Łąck - Brzozów – Ruszki i Nr 575 relacji Płock - Iłów – Kazuń,
  - ścieżki rowerowe Euro Velo.
- **infrastruktura techniczna;**
  - rurociąg produktów finalnych relacji Płock – Warszawa
  - linia elektroenergetyczna WN 220 kV relacji Konin – Mory i WN 110 kV relacji GPZ Płock I – GPZ Sochaczew,
  - kabel telekomunikacyjny światłowodowy.

Gmina Iłów uczestniczy w następujących porozumieniach Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego (promocja produktu turystycznego, zagospodarowanie odpadów, sanitacja gmin).

Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego gmina Iłów położona jest w obszarze największych wpływów aglomeracji warszawskiej, którego głównymi cechami są:

- pozytywne oddziaływanie Warszawy (dostępność do rynku pracy i usług wyższego rzędu),
- koncentracja korytarzy transportowych tworzących pasma aktywności gospodarczej,
- stosunkowo korzystne warunki do produkcji rolnej,
- walory turystyczno- wypoczynkowe,
- zagrożenie powodziowe związane z dolinami dużych rzek.

Dla obszaru tego określono politykę przestrzenną polegającą na wspieraniu dotychczasowych kierunków rozwoju polegającą m.in. na:

- poprawie jakości powiązań transportowych,
- modernizacji systemu elektroenergetycznego,
- dalszym rozwoju specjalizacji produkcji rolniczej,
- rozwoju turystyki,
- zachowaniu ochrony obszarów cennych przyrodniczo,
- wdrażaniu programów rolno-środowiskowych.

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Gmina Iłów ma charakter typowo rolniczy.

Strukturę funkcjonalno – przestrzenną w obszarach gminy objętych Studium tworzą:

- podstawowy układ komunikacyjny tj. drogi wojewódzkie Nr 575 i 577, drogi powiatowe, drogi gminne,
- układ jednostek osadniczych: w miejscowości gminnej Iłów – funkcje mieszkaniowo-usługowe, w miejscowości Giżyce - funkcje mieszkaniowo- usługowe i potencjalna strefa aktywizacji gospodarczej, w miejscowości Brzozów – funkcje usługowo-produkcyjne, w miejscowościach Pieczyńska Łowickie, Uderz, Gilówka - funkcje rekreacyjne,
- zabudowa zagrodowa skupiająca się wzdłuż układów komunikacyjnych i ulegająca przekształceniom w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju,
- rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- strefa ekologiczna tworzona przez dolinę rzeki Wisły, Jeżówki, kompleksy leśne, oraz pomniejsze dolinki cieków (w tym rowy melioracyjne) wraz z użytkami zielonymi pełniące rolę układów wentylacyjno – nawadniających.

Powiązania zewnętrzne przedmiotowych obszarów zapewniają: drogi wojewódzkie Nr 577 relacji Łąck - Brzozów – Ruszki i Nr 575 relacji Płock - Iłów – Kazuń oraz drogi powiatowe. Bezpośrednią obsługę komunikacyjną zapewnia istniejący i projektowany układ ulic lokalnych i dojazdowych.

Ogólnie należy stwierdzić, że istniejące zagospodarowanie w gminie jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Północna część jest zagospodarowana ekstensywnie, następuje restrukturyzacja funkcjonalna istniejącego osadnictwa rolniczego w kierunku rozwoju funkcji rekreacyjnych. W części południowej gminy, gdzie dominują gleby dobre, podlegające ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze prowadzona jest intensywna gospodarka rolna.

W miarę zwarta zabudowa jest skupiona głównie w miejscowości gminnej Iłów, w Giżycach i Brzozowie wzdłuż dróg wojewódzkich Nr 575 i 577.

Środkowa i południowa część gminy stanowi głównie rolniczą przestrzeń produkcyjną pozbawioną lasów, jest ona gęściej zaludniona.

Północna część to głównie kompleksy leśne należące do Nadleśnictwa Łąck. Lasy te stanowią pozostałość dawnych borów towarzyszących dolinie Wisły, są kontynuacją systemów leśnych w sąsiednich gminach w ramach Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Zabudowa zagrodowa skupiona jest głównie wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.

Gospodarka przestrzenna w gminie prowadzona jest poprzez określanie zasad zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy w decyzjach o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Przeprowadzana w nich analiza funkcji, cech zabudowy i zagospodarowania terenu w sąsiedztwie planowanej inwestycji zabezpiecza prawidłowy rozwój zainwestowania z zachowaniem ładu przestrzennego i ochrony środowiska.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązują na niewielkich obszarach i dotyczą:

- zabudowy związanej z gospodarką komunalną (oczyszczalnia ścieków, gospodarka odpadami) we wsi Iłów,
- planowanej obwodnicy w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 575 w miejscowości Iłów, Narty,
- terenów o funkcji produkcyjnej w miejscowości Sadowo, Łaziska.

Politykę przestrzenną gminy określa „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Iłów” (obecnie aktualizowane).

3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski opracowanej przez J. Kondrackiego obszar gminy Iłów położony jest w obrębie dwóch mezoregionów zaliczanych do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej (318.7), podprovincji Niziny Środkowopolskie (318):

- północna część gminy obejmująca dolinę Wisły położona jest obrębie mezoregionu Kotlina Warszawska,
- południowa część gminy położona jest obrębie mezoregionu Równina Kutnowska.

Kotlina Warszawska obejmuje rozszerzenie doliny Wisły poniżej Warszawy. Szerokość pradoliny Wisły jest bardzo zróżnicowana i wynosi od kilku km w zwięźniu pod Warszawą i powyżej Płocka, do ponad 20 km pośrodku w/w odcinka. W jej obrębie wyróżnić można dwa typy krajobrazu: tarasów zalewowych (głównie łąkowo – rolny) i tarasów nadzalewowych (piaszczysty z wydmami, przeważnie zalesiony). Kotlina ma predyspozycje tektoniczne. Akumulacja wodna zachodziła tu w wielu cyklach i była związana z obniżaniem się kotliny.

Równina Kutnowska to obszar rolniczy o urodzajnych glebach, prawie bez lasów, o monotonnym ukształtowaniu i rzędnych terenu od 90 - 110 m n.p.m. Jedynie w zachodniej części równiny występują wzgórza morenowe (tzw. moreny kutnowskie) o wysokościach 140 - 160 m n.p.m.

Teren gminy to obszar staroglacjalny o *rzeźbie* ukształtowanej w okresie zlodowacenia środkowopolskiego (stadiał północnomazowiecki) a także działania późniejszych procesów peryglacjalnych oraz erozji rzecznej.

Na obszarze gminy wyróżnić można dwie podstawowe jednostki morfogenetyczne:

- dolinę rzeki Wisły,
- zdenudowaną wysoczyznę morenową (równinę denudacji peryglacjalnej).

Dolina Wisły obejmuje północną część gminy. Powstała w wyniku erozji i akumulacji wód w plejstocenie i holocenie. Jest to forma rozległa i płaska o dobrze wykształconych tarasach i zmiennej szerokości sięgającej w najszerszym miejscu około 4 km.

W obrębie doliny Wisły w granicach gminy Iłów wyróżniono:

- **taras erozyjno – akumulacyjny** zwany „iłowskim”, o powierzchni prawie płaskiej, rozciętej dolinkami cieków, rzędnych około 75 – 90 m n.p.m., od północy ograniczony łagodną krawędzią o spadkach 5-10% i wysokości 5-10 m, którą w części wschodniej lokalnie nadbudowują wydmy.
- **taras akumulacyjny** zwany „kampinoskim”, występujący wzdłuż całej doliny Wisły. Szerokość tarasu wynosi 1,5 – 3 m, rzędne około 67,5 – 75 m n.p.m., wyniesienie nad lustro wody około 8,0 - 15,0 m. Powierzchnia jest płaska, urozmaicona obniżeniami i formami wydmy. Taras ograniczony jest wyraźną krawędzią o wysokości 3–5 m u podnóża której rozciąga się starorzecze o maksymalnej szerokości około 1 m w okolicy wsi Uderz.
- **taras nadzalewowy**, niewykazujący ciągłości, o płaskiej powierzchni urozmaiconej starorzeczami i wydmy. Teren o rzędnych wynoszących około 65 m - 67,5 m n.p.m. i wyniesiony około 3–10 m nad poziom rzeki. Większe powierzchnie obszaru zajmuje w części wschodniej.
- **taras zalewowy**, ciągnący się prawie nieprzerwanie wzdłuż koryta rzeki, o zmiennej szerokości wahającej się od 200 m do 1 km, rozszerzający się w kierunku zachodnim, rzędnych około 62,5 – 65 m n.p.m. i wyniesiony około 2,5–5 m nad poziom rzeki. Od strony rzeki taras ograniczony jest wałem przeciwpowodziowym o wysokości około 5 - 7 m.
- **łachy**, powierzchnie w obrębie współczesnego koryta rzeki Wisły wyniesione około 1–2 m nad powierzchnię lustra wody, o powierzchni płaskiej i wydłużonym kształcie zgodnie z kierunkiem nurtu rzeki,
- **wydmy**, występujące w formie wałów, największe i najlepiej wykształcone o wysokości względnej do 10 m występują w obrębie tarasu akumulacyjnego (tzw. „kampinoskiego”). Wśród wydmy licznie występują zagłębienia deflacyjne (misy, wywiania). Zagłębienia te są przeważnie podmokłe i zabagnione.
- **dolinki erozyjno- denudacyjne**, powiązane z dolinkami rzek, występujące głównie w obrębie zboczy, okresowo prowadzące wody.

Zdenudowana wysoczyzna morenowa obejmuje południową część gminy, położoną w obrębie Równiny Kutnowskiej. Rzeźba terenu ukształtowana została w okresie zlodowacenia środkowopolskiego i przekształcona (znacznie złagodzona) wskutek działania późniejszych procesów peryglacjalnych. Jest to płaska, lekko falista, pochylona w kierunku północno – wschodnim równina denudacyjna o rzędnych terenu w granicach gminy Iłów około 75–105 m n.p.m i spadkach mniejszych od 5%.

W jej obrębie wyróżnić można:

- moreny czołowe występujące w południowo – wschodniej części gminy w rejonie wsi Wisowa w postaci pojedynczych wzniesień piaszczysto – żwirowych silnie zdenudowanych o wysokości 1,5 – 2,0 m.

Wysoczyzną rozcinają dolinki denudacyjno – erozyjne ze stałym lub okresowym odpływem. Obszar wysoczyzny od doliny Wisły oddziela krawędź o łagodnych zboczach ze spadkami do 5%, jedynie w okolicach wsi Lasotka i Przejma dochodzących do 10%. Krawędź na całej długości jest silnie zdenudowana. W części wschodniej gminy przejście między wysoczyzną a tarasem jest słabo widoczne.

Pod względem przydatności do zabudowy rzeźba terenu jest dość korzystna. Przeważają prawie płaskie powierzchnie o nachyleniu poniżej 5%. Niekorzystne warunki występują w obrębie form wydmowych, starorzeczy, obniżen terenu oraz krawędzi doliny.

Rzędne terenu gminy kształtują się od 60,3 m n.p.m. w dolinie rzeki Wisły do około 105 m n.p.m. na terenie wysoczyzny.

Gmina Iłów położona jest w obrębie Niecki Mazowieckiej stanowiącej zagłębienie w utworach kredowych. W **budowie geologicznej** podłoża gminy można wyróżnić utwory czwartorzędowe i stanowiące ich podłoże utwory trzeciorzędowe. Podłoże to jest bardzo zniszczone erozyjnie, występują w nim liczne rynny i zagłębienia o różnej głębokości. Utwory są zaburzone i silnie sfałdowane glacieotektonicznie, charakteryzują się dużymi deniwelacjami. Mogą odsłaniać się w zboczach lub występować blisko powierzchni.

Osady *trzeciorzędowe* reprezentowane są przez utwory:

- oligocenu w postaci różnoziarnistych piasków od pylastych do grubych ze żwirami, o miąższości około 50 m,
- miocenu w postaci piasków, mułków, iłów o zróżnicowanej miąższości od kilku do około 50 m, występujących na głębokości około 130 m,
- pliocenu w postaci iłów pstrych tzw. poznańskich, o zróżnicowanej miąższości od kilku do kilkunastu metrów. W okolicach Iłowa występują na głębokości około 28 - 30 m, głębokość ich występowania wzrasta w kierunku zachodnim – w okolicach wsi Lasotka i Przejma głębokość występowania tych osadów wynosi około 45 - 50 m.

Osady *czwartorzędowe* występują ponad osadami trzeciorzędowymi i reprezentowane są przez kilka poziomów glin, rozdzielonych serią osadów wodnolodowcowych lub zastoiskowych (złodowacenie środkowopolskie). Miąższość utworów czwartorzędowych jest zmienna, wynosi około 10 - 50 m i zależy od morfologii erozyjnego stropu podłoża trzeciorzędowego – największa występuje w zagłębieniach erozyjnych podłoża.

Osady czwartorzędowe to utwory:

- plejstocenu reprezentowane przez:
  - utwory czołowo – morenowe: piaski i żwiry czołowo – morenowe występujące w formie niewielkich wzniesień głównie w okolicach wsi Wisowa i Sewerynow. Są to piaski różnoziarniste ze żwirem średniozagęszczone i zagęszczone.

- utwory zastoiskowe - ily, pyły, piaski pylaste, ułożone naprzemianlegle, budujące powierzchnię tarasu erozyjno – akumulacyjnego. Występują głównie jako grunty spoiste od plastycznych do półzwartych o miąższości przekraczającej 4,5 m, na terenie gminy dochodzącej do około 20 m.
- utwory lodowcowe - gliny zwałowe, występujące od powierzchni terenu w obrębie wysoczyzny, o miąższości powyżej 4,5 m. Gliny wykształcone jako gliny piaszczyste, miejscami pylaste, lokalnie z domieszką żwirów i kamieni, o konsystencji na ogół twaroplastycznej i półzwartej.
- utwory wodno - lodowcowe i lodowcowe - nadbudowujące gliny piaski w formie niewielkich płatów, w większości piaski drobno- i średnioziarniste z domieszką żwirów. Występują głównie w zachodniej części gminy w rejonie wsi Sadowo, Białocin i Wieniec, o miąższości 0,5 - 4,5 m.
- utwory rzeczne – piaski drobne, lokalnie średnie lub pylaste średnio zagęszczone miejscami przedzielone lub podścielone żwirami na głębokości 3–4 m, o miąższości przekraczającej 15 m. Występują głównie na obszarze tarasu akumulacyjnego.
- utwory nieokreślonej genezy – głównie piaski średnie i drobnoziarniste, występują we wschodniej części gminy w rejonie wsi Henryków. Miąższość tych utworów przekracza 4,5 m.
- utwory eoliczne – piaski drobne i średnie luźne miejscami zapyłone, występujące w obrębie zamkniętych form wydmowych jako cienka pokrywa piasków przewianych, o zróżnicowanej miąższości 1 - 10 m. Stratygraficznie należą do plejstocenu i holocenu.
- holocenu reprezentowane przez:
  - utwory rzeczne - mady, piaski; mady tarasu nadzalewowego i zalewowego rzeki Wisły wykształcone jako gliny pylaste piaszczyste o zmiennej miąższości lokalnie przekraczającej 4,5 m, podścielone są piaskiem drobnym i średnioziarnistym. Na dużych powierzchniach występują w części północno – zachodniej gminy. W okolicach wsi Pieczyska Iłowskie, Łady, Bieniew tarasy budują głównie piaski drobne i średnioziarniste miejscami przewarstwione piaskiem pylastym.
  - utwory aluwialno – deluwialne, reprezentowane przez namuły piaszczyste lub pylaste oraz piaski drobne z domieszką humusu o zmiennych miąższościach około 2,0 - 4,5 m, występujące w dnach współczesnych dolin i zagłębień.
  - utwory bagienne - torfy, występujące głównie w obrębie rozległego starorzecza u podnóża krawędzi tarasu akumulacyjnego i w lokalnych zagłębieniach, ich miąższość przekracza 4,5 m.

Z punktu widzenia lokalizacji zabudowy na terenie gminy występują grunty nośne, ale charakteryzujące się zmiennymi właściwościami:

- najkorzystniejsze dla budownictwa są piaski, zarówno występujące w dolinie Wisły jak i na wysoczyźnie oraz gliny zwałowe,

- grunty o mniej korzystnych warunkach to ropy i muły zastoiskowe, które występują na dużych obszarach tarasu nadzalewowego. Grunty te pod wpływem wody uplastyczniają się, wykopy pod fundamenty należy zabezpieczać więc przed zawodnieniem,
- najniekorzystniejsze dla posadowienia obiektów są piaski tarasu zalewowego, torfy, utwory deluwialne oraz piaski eoliczne.

Na terenie gminy wyróżniają się dwa obszary użytkowania **gleb**:

- **północno - wschodni**, gdzie dominują:
  - gleby żytanio - ziemniaczane słabe z małym udziałem zbożowo – pastewnych słabych (klasy V) mało korzystne do produkcji rolnej, o niskiej opłacalności upraw,
  - gleby żytanio - łubinowe o lekkim składzie mechanicznym, wytworzone z piasków, w klasie bonitacji VI z małym udziałem klasy V, niekorzystne do produkcji rolnej, o bardzo niskiej opłacalności upraw,
  - gleby żytanio – ziemniaczane dobre w klasie bonitacji IV, średnio korzystne do produkcji rolnej, o wysokości plonów zależnej od m.in. ilości i rozkładu opadów w okresie wegetacji,
  - gleby chronione:
    - zbożowo – pastewne korzystne do produkcji rolnej oraz pszenne dobre i pszenno – żytnie w klasie bonitacji III, bardzo korzystne do produkcji rolnej, przydatne do większości upraw, w tym także warzywnictwa i sadownictwa występujące na niewielkich obszarach w okolicach wsi Suchodół i Arciechów,
    - gleby pszenne bardzo dobre w klasie bonitacji II wyjątkowo korzystne do produkcji rolnej, przydatne do wszystkich rodzajów upraw, występujące na niewielkiej powierzchni w okolicach wsi Suchodół,
  - użytki zielone i lasy; użytki zielone występują głównie w dolinach i zagłębieniach terenu na madach, glebach mułowo – torfowych, torfowych, murszałowych i czarnych ziemiach w klasie bonitacji V i VI (słabej i bardzo słabej jakości). Użytki zielone średniej jakości na glebach IV klasy bonitacji występują na znacznie mniejszych powierzchniach.

Obszar ten może być wykorzystywany do gospodarki pozarolniczej np. budownictwa, turystyki, rekreacji i wypoczynku z wykorzystaniem kompleksów leśnych i rzeki Wisły oraz hodowli przy wykorzystaniu użytków zielonych jako zaplecze paszowe.

- **południowo - zachodni** z dominującą formą użytkowania gleb w postaci użytków ornych występujących na bardzo dobrych i dobrych glebach. Znaczny procent stanowią tutaj:
  - gleby brunatne i bielcowe pszenne dobre i pszenno – żytnie w klasie bonitacji IIIa i IIIb oraz rzadziej występujące czarne ziemie. Są to gleby wytworzone z glin lekkich średnich lub ciężkich, często nieco spiaszczonych na powierzchni lub z glin zalegających na łąkach.

- gleby brunatne i bielcowe, rzadziej także czarne ziemie żytne – ziemniaczane dobre w klasie bonitacji IVa i IVb, wytworzone z piasków gliniastych lekkich czasami pylastych zalegających na glinach lekkich lub średnich, łałach lub piaskach słabo gliniastych. Na niewielkich obszarach występują gleby brunatne żytne – ziemniaczane słabe oraz gleby zbożowo – pastewne charakteryzujące się wysoką zawartością składników pokarmowych, wysoką żyznością i okresowo wadliwymi stosunkami wodnymi.
- czarne ziemie pszenne bardzo dobre w klasie bonitacji II, występujące na niewielkich obszarach, głównie w okolicach wsi Brzozów i Brzozowiec. Są to gleby wytworzone z glin ciężkich lub średnich, o korzystnych warunkach wodnych i powietrznych, wysokiej żyzności, łatwe w uprawie. Przydatne są do wszystkich upraw bez ograniczeń, jednak względu na niewielką powierzchnię występowania mają znaczenie jedynie w skali lokalnej.

Cały południowo – zachodni rejon gminy posiada bardzo korzystne warunki do intensywnej produkcji roślin uprawnych nawet o wysokich wymaganiach.

Środkową część doliny rzeki Wisły zajmuje piaszczyste wzniesienie o wysokości względnej do 7 m, ciągnie się ono ze wschodu na zachód, równoległe do koryta rzeki. Teren wzdłuż skarpy tarasu to płaska dolina, o bardzo wysokim poziomie wód gruntowych. Dolina ta wyścielona jest utworami aluwialnymi – macami w partiach niższych, piaskami na terenach wyższych.

W partiach przytarasowych, głównie w dolinie Kanału Dobrzykowskiego występują grunty organiczne i organiczno- mineralne. Głębokość torfów wynosi 1-2 m, występują dość liczne wyrobiska potorfowe, obecnie już zamulone i zarośnięte.

Na gruntach ornym dominują uprawy zbożowe, użytki zielone zajmują tereny niższe, głównie wzdłuż cieków. Jednak są to stosunkowo małe powierzchnie.

Gmina Iłów charakteryzuje się średnim wskaźnikiem bonitacji gleb: 0,92.

W południowej części gminy występuje mała degradacja techniczno-rolniczej struktury ekologicznej – wysoczyzna z dużym udziałem gleb o walorach przyrodniczych i agroekologicznych.

Gmina Iłów pod względem hydrograficznym położona jest w dorzeczu rzeki Wisły i jest odwadniana bezpośrednio przez Wisłę lub jej dopływy.

Wody powierzchniowe na terenie gminy reprezentowane są przez: rzekę Wisłę, rzekę Jeżówkę, kanał Dobrzykowski (Troszyński), kanał Suchodolski I oraz szereg bezimiennych cieków.

Wisła stanowi północną granicę gminy, płynie ze wschodu na zachód, na wysokości wsi Suchodół i Kępa Karolińska zmienia nieznacznie kierunek ku północnemu - zachodowi. Szerokość koryta rzeki na terenie gminy jest zmienna i waha się 0,5 – 1 km. W obrębie koryta rzeki występują liczne ławice i kępy, których wysokość względna lokalnie dochodzi do około 2 m przy stanie wody zbliżonym do średniego w skali roku. Rzekę Wisłę charakteryzuje śnieżno - deszczowy ustrój zasilania. Zasilanie śnieżne powoduje wysokie stany wody na wiosnę,

natomiast zasilanie deszczowe związane jest z letnim maksimum opadowym. Najniższe stany przypadają zwykle na jesień. Na terenie gminy Iłów obwałowanie rzeki Wisły ma długość 35,7 km, wysokość względną około 4 – 6 m, jego stan techniczny jest dobry, spełnia wymogi dla budowli hydrotechnicznej klasy II, chroni dolinę przed zalewem wodą o prawdopodobieństwie występowania 1%.

Rzeka Jeżówka to mały ciek z licznymi dopływami, głównie okresowymi rowami melioracyjnymi. W zachodniej części, skąd bierze swój początek, płynie w kierunku wschodnim, w miejscowości Iłów zmienia kierunek na północno – wschodni i wpada do Wisły w pobliżu miejscowości Arciechów. Zlewnia w znacznej części porośnięta jest lasem iglastym, a część stanowią łąki. Na całym odcinku rzeka ma postać rowu, w odcinku początkowym ma charakter okresowy, co utrudnia odpływ wody. Na odcinku ujściowym na długości około 2,5 m wykonane jest obwałowanie wsteczne rzeki Jeżówki, wały bronią dolinę tylko przed wylewami tej rzeki. Jej wylewy mieszczą się w zasięgu wału przeciwpowodziowego.

Kanał Dobrzykowski (Troszyński) i kanał Suchodolski I są urządzeniami melioracji podstawowych i odwadniają północno - zachodnią część gminy. Ponadto na całym obszarze gminy występuje duża sieć rowów melioracyjnych i sieć drenarska. Oprócz rzek i rowów melioracyjnych na obszarze gminy występują niewielkie zbiorniki wodne, które wypełniają dna zagłębień bezodpływowych, stawy i stare gliniarki.

Wody gruntowe

Poziom wód gruntowych na przedmiotowym obszarze jest ściśle powiązany z budową geologiczną, rzeźbą terenu oraz przepuszczalnością. Analiza tych czynników pozwoliła określić i wydzielić 3 obszary o odmiennym reżimie wód gruntowych:

1. Obszar, gdzie wody tworzą jeden ciągły poziom w utworach przepuszczalnych o zwierciadle swobodnym powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wody te charakteryzują się dużymi wahaniami zwierciadła. Taki układ na terenie gminy występuje na terenie niższych tarasów rzeki Wisły i na tarasie akumulacyjnym („kampinoskim”). Płaska rzeźba terenu oraz nieznaczne wzniesienie w stosunku do dolin i obniżen powoduje, że na znacznych obszarach występują wody płycej niż 2,0 m (Budy Iłowskie, Łaziska, Rzepka, Arciechów). Głębiej niż 2,0 m wody występują wyspowo i raczej w części zachodniej, gdzie dość duże powierzchnie zostały nadbudowane piaskami eolicznymi. W czasie obfitych i długotrwałych opadów poziom wody podchodzi do powierzchni.
2. Obszar, gdzie wody tworzą poziom o zwierciadle napiętym utrzymujący się w stropie utworów trudniej przepuszczalnych; zasadniczy poziom wód występuje na dużej miąższości warstw iłów zastoiskowych i utrzymuje się w granicach 7,0 – 10,0 m.
3. Obszar wysoczyzny, w obrębie której można wyróżnić:
  - tereny, gdzie I-szy poziom wód gruntowych o swobodnym zwierciadle utrzymuje się w stropie gruntów trudniej przepuszczalnych tj. glin. Wierzchnią warstwę bud-

ją piaski, głębokość występowania wody gruntowej uzależniona jest od poziomu występowania stropu glin i w większości jest to ponad 4,5 m,

- tereny zbudowane od powierzchni z gruntów trudniej przepuszczalnych – glin, gdzie zwierciadło wód gruntowych ulega zakłóceniom. Wody utrzymują się na różnych głębokościach w przewarstwieniach bądź w soczewkach wśród glin.

Ogólnie warunki wodne z punktu widzenia budownictwa w większości nie budzą zastrzeżeń. W dolinie Wisły woda płyczej niż 2,0 m występuje na stosunkowo niewielkim obszarze, głównie w części wschodniej gminy. Najpłycej do 1,0 m wody gruntowe występują wzdłuż Wisły i kanału Dobrzykowskiego. Korzystne warunki wodne dla zabudowy (poziom wód gruntowych na głębokości 2 - 3 m i poniżej 3,0 m) występują na linii Pieczyska Iłowskie – Łady, Gilówka Dolna – Uderz oraz na tarasie akumulacyjnym doliny Wisły.

Na terenie wysoczyzny woda gruntowa występuje przeważnie głębiej niż 4,5 m.

Obszar gminy Iłów wg regionalizacji klimatycznej Polski opracowanej przez W. Okołowicz i D. Martyn położony jest w Regionie Mazowiecko – Podlaskim i ma klimat z przewagą wpływów kontynentalnych. Wg regionalizacji rolniczo - klimatycznej Polski opracowanej przez Gumińskiego i zmodyfikowanej przez J. Kondrackiego omawiany teren położony jest w VIII Dzielnicy Środkowej.

Klimat charakteryzują następujące elementy:

- średnia roczna temperatura powietrza: 8 °C,
- średnia roczna wilgotność względna: 79%,
- okres wegetacji roślin: 210 - 220 dni,
- liczba dni mroźnych: 30 - 50 dni,
- liczba dni z pokrywą śnieżną: 38 - 50 dni,
- wysokość średnich rocznych opadów atmosferycznych: ok. 529 mm,
- średnia roczna prędkość wiatru (średnie 10-minutowe): ok. 4 m/s.

Na obszarze gminy dominują wiatry zachodnie, które stanowią 25% wszystkich notowanych kierunków. Najmniejszy udział natomiast wykazują wiatry północno-wschodnie. Obszar gminy jest stosunkowo dobrze przewietrzany; najistotniejsze znaczenie ma dolina Wisły jako naturalny korytarz wentylacyjny. Główny kierunek grawitacyjnego spływu powietrza następuje w kierunku zachodnim.

Rozległa i lokalnie podmokła dolina Wisły oraz mniejsze doliny i obniżenia stanowią obszar częstych inwersji radiacyjnych i zalegania chłodnego powietrza. Różnice temperatur pomiędzy dolinami a obszarami wyżej położonymi mogą wynosić od 2 - 5 °C. Zjawisko to występuje w okresach wyżowej pogody – bezchmurnej i bezwietrznej nocą i nad ranem, kiedy po dniu podłoże i powietrze przy ziemi jest ogrzane, podłoże wypromieniowuje swoje ciepło do atmosfery, szybko ochładzając się. W warstwie tuż przy powierzchni, powietrze staje się wtedy chłodniejsze niż znajdujące się ponad nim powietrze uprzednio ogrzane, które traci ciepło znacznie wolniej.

Dolina Wisły i krawędź o ekspozycji północnej są terenami, które cechują najmniej korzystne warunki termiczne, są to miejsca mniej nasłonecznione, o częstszych przymrozkach i większej wilgotności (tarasy zalewowe, starorzecza, zagłębienia). Nocne spadki temperatury i wzrost wilgotności sprzyjają częstemu powstawaniu mgieł radiacyjnych.

Najkorzystniejsze warunki termiczne panują na terenach wysoczyzny. Dobowy przebieg temperatury charakteryzuje się znacznym wyrównaniem, co jest korzystne dla wzrostu roślin. Jednym z najważniejszych czynników klimatotwórczych jest również wilgotność względna powietrza zależna od układów barycznych i warunków lokalnych. Średnia wilgotność względna na terenie gminy wynosi 79%, najwyższe wartości 88% utrzymują się w listopadzie i grudniu, najniższe 71% od kwietnia do sierpnia. Na jej przestrzenne zróżnicowanie wpływa rzeźba terenu oraz głębokość zalegania wód gruntowych. Największą wilgotnością charakteryzują się tereny tarasów zalewowych, starorzeczy i zagłębień co wynika z niewielkiej głębokości zalegania wód gruntowych. Wysokie wartości wilgotności względnej są niekorzystne z bioklimatycznego punktu widzenia.

Gmina charakteryzuje się dobrymi warunkami *higieny atmosfery*, głównie ze względu na:

- obecność rozległych terenów rolnych, obszarów leśnych i innych terenów czynnych biologicznie (dolina rzeki Wisły),
- brak na jej terenie większych lokalnych emitorów zanieczyszczeń,

Określone (2011 r.) wielkości zanieczyszczeń związane są z położeniem gminy w strefie mazowieckiej, która na podstawie kryteriów ustanowionych w celu:

1. ochrony zdrowia dla zanieczyszczeń:
  - SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, As, Cd, Ni, O₃ zalicza się do klasy A,
  - PM₁₀, PM_{2.5}, B/a/P zalicza się do klasy C.
2. ochrony roślin dla zanieczyszczeń:
  - SO₂, NO_x, O₃ zalicza się do klasy A.

W strefie mazowieckiej doszło do przekroczenia standardów imisyjnych pyłu PM₁₀, PM_{2.5} oraz benzo/a/pirenu (kryterium ochrona zdrowia). Strefa ta zakwalifikowała się do opracowania Programów Ochrony Powietrza.

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne były dotrzymane

Występujące okresowo zagrożenia czystości powietrza związane są z:

- „niską emisją” z indywidualnych i lokalnych źródeł ciepła,
- zanieczyszczeniami komunikacyjnymi i hałasem emitowanymi w sąsiedztwie dróg.

Proces urbanizacji wśród wielu ujemnych zjawisk niesie za sobą również wzrost poziomu emisji *hałasu* do środowiska. Najbardziej dokuczliwym źródłem hałasu jest transport i komunikacja drogowa stanowiąca około 80 % hałasów. Na przedmiotowym terenie niezorganizowanym źródłem hałasu są drogi wojewódzkie charakteryzujące się potokiem ruchu o natężeniu (2010r.):

- 4603 pojazdów na dobę (droga Nr 577) w tym ok. 22% stanowiły samochody ciężarowe i autobusy,

- 1651 pojazdów na dobę (droga Nr 575) w tym ok. 8% stanowiły samochody ciężarowe i autobusy.

W stosunku do roku 2005 nastąpił wzrost ruchu o 27%.

Szata roślinna

W gminie Iłów bardzo wartościowym obszarem pod względem przyrodniczym jest dolina rzeki Wisły – obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym. Struktury geomorfologiczne sprzyjają zachowaniu:

- siedlisk hydrogenicznym,
- drobnoprzestrzennych fragmentów roślinności o wysokim stopniu naturalności,
- rozległych kompleksów roślinności o charakterze półnaturalnym.

Na niskim tarasie Wisły występują łągi wierzbowo- topolowe z licznymi zakrzewieniami wierzbowymi. Na terenach podmokłych, przy skarpie doliny występuje ols. Rosną tam olchy jak również jesiony i brzozy. Liczne zadrzewienia wśród pól i łąk reprezentowane są przez wierzby i topole a nad ciekami także przez olsz. Użytki zielone zajmują tereny niższe, głównie wzdłuż cieków. Pas wzdłuż wału rzeki Wisły to teren płaski z szatą roślinną powstałą w wyniku rolniczego użytkowania tych gruntów.

Najcenniejszymi ekosystemami na terenie gminy Iłów są lasy porastające około 1500 ha. Lesistość gminy jest niewielka i wynosi około 11,4 % (dla porównania lesistość powiatu sochaczewskiego wynosi 14,8%, województwa mazowieckiego 22,9%). Największe kompleksy leśne występują w północno – wschodniej części gminy. W większości jest to przeważnie bór świeży. Drzewostan reprezentowany jest przez sosnę z udziałem brzozy i nielicznymi domieszkami innych gatunków. Runo i podszyt są dość bogate pod względem ilościowym i jakościowym. Zajmują one środkową część doliny Wisły porastając piaszczyste wzniesienia, charakteryzują się korzystnym mikroklimatem i znaczną odpornością na antropopresję. Niewielkie powierzchnie zajmują również bory świeże suche porastające piaski wydymowe, o bardzo małej odporności na zniszczenia.

W rejonie wsi Pieczyńska Iłowska i Gilówka Dolna oraz na terenie usytuowanym wzdłuż krawędzi tarasu nadzalewowego występują olsy o drzewostanie liściastym (dominuje olsza), bogatym runie i podszytym, podmokłym podłożu z wodą okresowo stagnującą na powierzchni. Charakteryzują się one niekorzystnym mikroklimatem oraz bardzo małą odpornością na antropopresję.

Tereny położone wzdłuż rzeki Wisły, okresowo zalewane porastają lasy łąkowe z drzewostanem liściastym, bogatym i obfitym w gatunki runie i podszytym. Charakteryzuje je niekorzystny wilgotny mikroklimat i mała odporność na degradację.

W południowo – zachodniej części gminy występują jedynie nieliczne kompleksy leśne. Dominującymi typami siedliskowymi są głównie bory mieszane świeże, o drzewostanie sosnowym z udziałem innych gatunków głównie dębu i brzozy, zróżnicowanym runie i podszytym, korzystnym mikroklimacie i znacznej odporności na antropopresję. W rejonie wsi Załusków występują również niewielkie, pojedyncze kompleksy lasów mieszanych świeżych z

drzewostanem sosnowym i licznym udziałem gatunków liściastych takich jak brzoza, dąb, osika i olcha. Runo i podszyt jest dość bogate, mikroklimat korzystny. Lasy te charakteryzują się znaczną odpornością na antropopresję oraz wysokimi walorami krajobrazowymi.

Drugą grupę roślinności stanowią rośliny uprawne, głównie reprezentowane przez zboża, buraki cukrowe, uprawy pastewne i okopowe i warzywa.

W grupie roślinności antropogenicznej odgrywającej dominującą rolę na terenach zurbanizowanych i związanych z siedliskami ludzkimi, należy odnotować tereny sadów, zieleni urządzonej – cmentarzy, zielen przydrożną i ogródków przydomowych.

Dużym rozprzestrzeniem charakteryzuje się też roślinność ruderalna. Rozwija się ona spontanicznie na wszelkiego rodzaju terenach przekształconych przez człowieka, gdzie zniszczono roślinność naturalną, a nie wprowadzono sztucznie ukształtowanej. Jest to flora azotolubna i wapieniolubna. Odgrywa znaczną rolę w utrwalaniu podłoża i wytwarzaniu warstwy gleby. Jednak z uwagi na brak walorów estetycznych nie nadają się do pełnienia funkcji zieleni towarzyszącej.

Istniejące tereny zieleni parkowej i przydrożnej stanowią sztuczne kombinacje drzew z udziałem krzewów i zielonych roślin ozdobnych. Podobnie jak na cmentarzach ze starszymi nasadzeniami drzew dominuje klon, dąb, lipa i topola.

Do cennych układów roślinnych o walorach przyrodniczych, krajobrazowych i izolacyjnych należy też *zielen przydrożna*. Zaliczyć tu można szpalery drzew wzdłuż dróg:

- droga wojewódzka Nr 575 - topole, klony, lipy
- droga wojewódzka Nr 577 – klony, lipy.

Fauna

W związku z położeniem w dolinie Wisły występuje bogactwo awiofauny m.in.: bocian czarny, mewa czarnogłowa, podgorzałka, podróżniczek, rybitwa białoczelna, zimorodek, rybitwa rzeczna, brodziec piskliwy, czapla siwa, gągoł, krwawodziób, krzyżówka, mewa pospolita, ostrygojad, ptaki wodno-błotne. Siedliska doliny Wisły to: łągi, zalewowe muliste brzegi rzek, ekstensywnie użytkowane łąki, nadrzeczne ziołorośla. Kępy na rzece Wiśle wraz z obszarem międzywala stanowią faunistyczne rezerваты przyrody z blisko 200 gatunkami ptaków. Ochrona obejmuje zagrożone gatunki ptaków lęgowych oraz szlaki wędrówkowe zimowej ostoi ptaków. Obok pospolitych występują gatunki chronione wymienione w unijnej Dyrektywie. Ptasiej. Występują też rzadkie gatunki zwierząt jak bóbr europejski i wydra.

Faunę obszarów rolniczych stanowią głównie gatunki, które dostosowały się do antropogenicznego układu biocenotycznego. Wśród owadów są to pospolite szkodniki, a wśród ssaków – gryzonie i zwierzęta hodowlane w większości bydło i trzoda chlewna oraz inne gatunki synantropijne związane z siedzibami ludzkimi. Fauna obszarów rolniczych odznacza się licznymi gatunkami motyli. Najbardziej liczna jest fauna ptasia.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Zasoby środowiska kulturowego na obszarze gminy reprezentowane są przez:

Zabytki nieruchome

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Dane historyczne	Podstawa ochrony
1.	ARCIECHÓW	Chałupa drewniana Arciechów 3	powstał pod koniec XIX wieku	Ewidencja konserwatorska
2.	BRZOZÓW	Kaplica Grobowa Rodziny Ciechomskich	cmentarz rodziny właściciela majątku, powstał w połowie XIX wieku	Ewidencja konserwatorska
3.	BRZOZÓW	Park krajobrazowy		Ewidencja konserwatorska
4.	BRZOZÓW	Spichlerz	powstał w XIX wieku, bez cech stylowych	Ewidencja konserwatorska
5.	BRZOZÓW	Kościół parafialny p.w. św. Rocha	parafia erygowana w XIV wieku, kościół wzniesiony w latach 1852-57 z fundacji Józefa Ciechomskiego, remontowany w II połowie XIX wieku, neogotyck	Nr 160/732W z 07.05.1962 r.
6.	BRZOZÓW	Cmentarz parafialny	założony w połowie XIX wieku, prawdopodobnie w 1858 roku	Ewidencja konserwatorska
7.	BRZOZÓW	Dzwonnica	budynek powstał w latach 1852-57, ceglany, tynkowany	Nr 160/732W z 07.05.1962 r.
8.	BRZOZÓW	Ogrodzenie		Nr 160/732W z 07.05.1962 r.
9.	GILÓWKA DOLNA	Chałupa drewniana Gilówka Dolna 25	wzniesiony na początku XX wieku	Ewidencja konserwatorska
10.	GIZYCE	Kaplica Grobowa Rodziny Suskich	Wzniesiona w 1867 roku, wg. projektu arch. Konstantego Wojciechowskiego w stylu eklektycznym	Ewidencja konserwatorska
11.	GIZYCE	Kościół parafialny p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła	Parafia erygowana wraz z budową kościoła w 1439r., gruntownie restaurowany w 1849r., uszkodzony 1915r., restaurowany w 1929r.	Nr 66/277/61W z 25.09.1961 r.
12.	GIZYCE	Cmentarz parafialny	Założony w połowie XIX wieku, znajduje się w pld.-zach. Części miejscowości	Ewidencja konserwatorska
13.	GIZYCE	Dwór Rodziny Giżyckich	powstał prawdopodobnie w XVII wieku, gruntownie przebudowany w 1875r., zmniejszenie bryły po 1915r., uszkodzony w 1939r., remont 1945r.	Nr 543 z 08.03.1985 r.
14.	GIZYCE	Lodownia	powstała w 2 połowie XIX wieku, murowana	Ewidencja konserwatorska

15.	GIZYCE	Park	powstał w XVIII wieku, prze- komponowany w 1 i 2 połowie XIX wieku	Nr 162/749W z 11.06.1965 r
16.	IŁÓW	Układ urbanistyczny		Ewidencja konserwatorska
17.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 3		Ewidencja konserwatorska
18.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 11		Ewidencja konserwatorska
19.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 15		Ewidencja konserwatorska
20.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 16		Ewidencja konserwatorska
21.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 26		Ewidencja konserwatorska
22.	IŁÓW	Dom murowany ul. Rynek Staromiej- ski 29		Ewidencja konserwatorska
23.	IŁÓW	Dom murowany ul. Wyzwolenia 3		Ewidencja konserwatorska
24.	IŁÓW	Dom Rejenta ul. Warszawska 15	Wybudowany w 1929r., dom murowany z cegły, w całości podpiwniczony	Ewidencja konserwatorska
25.	IŁÓW	Kaplica Cmentarna ul. Klonowa	wzniesiona prawdopodobnie w XVII wieku, materiał ścian wymieniany w XVIII i XIX wieku, restaurowana w 1866r. wówczas pewnie powiększono przez dobudowę kruchty i zakrystii	Nr 176/279/61W z 25.09.1961 r.
26.	IŁÓW	Pastorat Plac Kasztanowy 6	Budynek powstał prawdopodob- nie w połowie XVIII wieku	Ewidencja konserwatorska
27.	IŁÓW	Dom Młynarza ul. Warszawska 3		Ewidencja konserwatorska
28.	IŁÓW	Młyn elektryczny ul. Warszawska 3		Ewidencja konserwatorska
29.	IŁÓW	Dzwonnica ul. Generała Włada 1		Ewidencja konserwatorska
30.	IŁÓW	Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego ul. Generała Włada 1	Początki obecnego kościoła sięgają 1781r., po wielu pożarach powstał ponownie w 1921r., jednak niemal całkowicie spłonął w 1944r., zrekonstruowany w 1948r. jako późnobarokowy,	Nr 67/278/61W z 25.09.1961 r.

			ponownie odbudowany po pożarze w latach 1970-76	
31.	IŁÓW	Ogrodzenie z 4 kaplicami ul. Generała Włada 1		Ewidencja konserwatorska
32.	IŁÓW	Cmentarz parafialny	Założony na koniec XVIII wieku, położony na peryferiach miejscowości	Ewidencja konserwatorska
33.	KĘPA KAROLIŃSKA	Chałupa drewniana Kępa Karolińska 8	Wybudowana w 1911r., konstrukcja ścian zrębowa na rybi ogon	Ewidencja konserwatorska
34.	KĘPA KAROLIŃSKA	Chałupa niemiecka Kępa Karolińska 15	Dom wzniesiony około 1840r., do 1945r. gospodarstwo należało do osadników niemieckich, w stylu budownictwa „holenderskiego”	Ewidencja konserwatorska
35.	KĘPA KAROLIŃSKA	Chałupa drewniana Kępa Karolińska 31	Powstał w II połowie XIX wieku, do II wojny światowej był zasiedlany przez osadników niemieckich	Ewidencja konserwatorska
36.	KĘPA KAROLIŃSKA	Chałupa drewniana Kępa Karolińska 34	Powstał pod koniec XIX wieku, drewniane ściany o konstrukcji zrębowej na rybi ogon	Ewidencja konserwatorska
37.	ŁAZISKA	Budynek drewniany Łaziska 15 (dawniej 19)	Powstał prawdopodobnie około 1900 roku	Ewidencja konserwatorska
38.	MIĘKINKI	Chałupa drewniana Miękinki 1	Dom powstał około 1915r., był budynkiem wielofunkcyjnym zarazem mieszkalnym i gospodarczym	Ewidencja konserwatorska
39.	OSTROWCE	Park dworski	Założenie powstało pod koniec XIX wieku	Nr 614 z 02.11.1990r.
40.	PIOTRÓW	Chałupa drewniana Piotrów 5	Powstał na początku XX wieku, ściany o konstrukcji mieszanej: zrębowej na rybi ogon i słupowej	Ewidencja konserwatorska
41.	UDERZ	Chałupa drewniana Uderz 18	Powstał około 1910r., ściany pomieszczeń mieszkalnych i obory wykonano w konstrukcji zrębowej na rybi ogon, stodołę w konstrukcji słupowej	Ewidencja konserwatorska
42.	WSZELIWY	Park dworski	Założenie powstało na początku XX wieku	Ewidencja konserwatorska
43.	ZAŁUSKÓW	Park dworski	Założenie powstało w połowie XIX wieku	Nr 565 z 01.09.1987 r.

Stanowiska archeologiczne.

Na terenie gminy Iłów znajduje się 171 stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków archeologicznych, w tym 16 stanowisk archiwalnych (niezweryfikowanych i niepotwierdzonych w terenie).

Zabytki archeologiczne znajdujące się na terenie gminy reprezentują różne epoki: kamienia, brązu, żelaza, starożytności, średniowiecza oraz nowożytności. Są to ślady osadnictwa, osad, cmentarzysk, obozowisk i resztki murowanego dworu.

Najstarsze zabytki archeologiczne to ślady osadnictwa pochodzące z okresu paleolitu znajdujące się w miejscowości Lubatka oraz pochodzące z okresu neolitu w miejscowościach: Lubatka, Suchodół i Pieczyska Iłowskie. Do najstarszych zabytków archeologicznych należy również odkryty w miejscowości Lubatka ślad obozowiska pochodzący z okresu neolitu i reprezentujący kulturę ceramiki sznurowej.

Na terenie gminy Iłów wśród zabytków archeologicznych najliczniejszą grupę stanowią ślady osadnictwa z epoki żelaza (w większości z okresu lateńskiego i wpływów rzymskich) będące w większości śladami kultury przeworskiej, z epoki średniowiecza oraz nowożytności. Mniej liczne są stanowiska archeologiczne ze śladami osadnictwa pochodzącymi z epoki brązu. Bardzo nielicznie występujące są cmentarzyska i obozowiska. W miejscowości Załusków znajdują się również resztki murowanego dworu z XVII-XVIII w.

Zabytki archeologiczne ulegają niszczeniu w wyniku postępującej urbanizacji oraz intensyfikacji prac rolnych. Postulowaną formą ochrony są badania wykopaliskowe, które należy prowadzić przed podjęciem działalności inwestycyjnej.

Wszystkie stanowiska archeologiczne z terenu Gminy znajdują się w ewidencji konserwatorskiej i podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej.

Elementami krajobrazu kulturowego są:

- historyczna struktura przestrzenna obszaru wsi Iłów - przykład dawnego miasta z zachowanym układem urbanistycznym, kształtującym się od średniowiecza (status miasta od XVI w.), z zespołem architektonicznym z XIX i początków XX wieku (zabytkowe kamieniczki przy południowej i częściowo wschodniej pierzei). Sylwetę rynku wieńczy dominanta kościoła, który wyróżnia się pod względem zachowanych wartości zabytkowych wraz kaplicą cmentarną.
- W Giżycach i Brzozowie zachowały się w dobrym stanie krajobrazy kulturowe z cennymi zespołami kościelnymi. Elementy składowe tych zespołów: kościoły, plebanie, najbliższe otoczenie ze starymi drzewami, układem dróg dojazdowych, dobrze utrzymane, świadczą o historycznym rodowodzie miejscowości.
- Dawne zespoły pałacowo – parkowe. Wśród nich wyróżnić należy - dla bogactwa treści i form Giżyce (7,4 ha), Brzozów (11 ha),
- Parki podworskie: Ostrowce (3,6 ha), Wszeliwy (1,5 ha), Załusków (9,4 ha)
- Spośród historycznych wsi czytelny układ zabudowy, choć z nielicznymi przykładami z zakresu architektury, zachowały miejscowości: Suchodół, Kępa Karolińska, Pieczyska Iłowskie; stanowią one dobre przykłady dawnych zabudowy olęderskiej z zachowanym rozplanowaniem gospodarstw, z ciekawymi kapliczkami i krzyżami przydrożnymi.

Celem działań powinno być zahamowanie procesów degradacji struktury zabytkowej szczególnie zespołów dworsko – parkowych i parkowych.

W przypadku starej tkanki historycznej i kulturowej występują różnorodne zagrożenia i konflikty interesów prowadzące do jej stopniowej degradacji i zubożenia wartości historycznych:

- prace ziemne i głęboka orka niszczą zabytkowe nawarstwienia kulturowe
- niewłaściwy sposób użytkowania lub niewłaściwie dobrana funkcja
- brak remontów i konserwacji
- nieuregulowane stosunki własnościowe
- brak pielęgnacji roślin w parkach podworskich
- ograniczone możliwości dofinansowania remontów i adaptacji
- niewłaściwe programy użytkowe i technologie.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Liczba osób zamieszkujących gminę Iłów według stanu na koniec grudnia 2011 r. wynosiła 6 282 osoby, w tym 3 161 kobiet (50,32% ogólnej liczby mieszkańców) i 3 121 mężczyzn (49,68%). Liczba ludności w gminie ma tendencję malejącą. W stosunku do 2006 r. spadła (6367) o 1,33%. Na 100 mężczyzn w 2006 r. przypadało 100 kobiet a w 2011 r. przypadało 101 kobiet. Ludność gminy zamieszkuje na terenie 40 sołectw. Gęstość zaludnienia w 2011 r. wynosiła 49 osób na 1 km².

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące ruch naturalny ludności w 2011 r. (w przeliczeniu na 1000 ludności) kształtowały się następująco: zgony 15,4‰, przyrost naturalny (-6,2‰), urodzenia żywe 9,2‰, małżeństwa zawarte w ciągu roku 6,3‰.

Współczynnik dynamiki demograficznej obliczony jako relacja liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w 2002 r. wynosił 1,214 natomiast w 2010 r. wynosił 1,231.

Struktura ludności według wieku w 2011 r. kształtowała się następująco: wiek przedprodukcyjny 21,2% ogółu ludności, wiek produkcyjny 61,0% i wiek poprodukcyjny 17,8%. W 2011 r. w porównaniu do 2006 r. obserwuje się spadek odsetka ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrost odsetka ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym świadczy o występowaniu procesu starzenia się społeczeństwa. W 2011 r. wskaźnik obciążenia demograficznego, mówiący ile przypada osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, ukształtował się na poziomie 64 osób, podczas gdy w 2006 r. osiągał poziom 69,4 osób.

Według stanu na koniec grudnia 2009 r. największa liczba osób zamieszkiwała w następujących miejscowościach: w Iłowie – 756 mieszkańców, co stanowiło (11,8%) ogółu ludności gminy, w Brzozowie Starym – 578 (9,08%), w Giżycach – 359 (5,64%), w Suchowole – Władysławowie - Kępie Karolińskiej – 275 (4,32%), w Załusków – 240 (3,77%), w Kapturach - Karłowie – 236 (3,7%).

Według stanu na koniec grudnia 2009 r. najmniejsza liczba osób zamieszkiwała w następujących miejscowościach: w Pieczyskach Iłowskich – 41 mieszkańców, co stanowiło

(0,64%) ogółu ludności gminy, w Lubawce - Szarglewie – 53 (0,83%), Arciechów – Bieniew – 66 (1,03%), w Arciechówku - Oborach – 67 (1,05%).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2002 r. wynosiło (-4,89‰) zaś w 2010 r. (-3,2‰).

Zmiany w strukturze ludności według wieku są ważne ze względu na ich konsekwencje dla oświaty, rynku pracy, rozwoju budownictwa mieszkaniowego, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Liczba bezrobotnych w gminie Iłów zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sochaczewie wg stanu na dzień 31.12.2012 r. wynosiła – 289 osób, w tym:

- 141 kobiet (48,79% ogółu bezrobotnych),
- 148 mężczyzn (51,21% ogółu bezrobotnych),
- 29 z prawem do zasiłku (10,03% ogółu bezrobotnych),
- 32 osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły (11,07% ogółu bezrobotnych).

W porównaniu do grudnia 2011 roku liczba bezrobotnych wzrosła o 14 osób.

Według stanu na koniec grudnia 2012 roku w szczególnej sytuacji na rynku pracy¹ były osoby bezrobotne ze względu na:

- wiek
  - do 25 roku życia² 35,64% ogółu bezrobotnych (103 osoby),
  - powyżej 50 roku życia³ 14,53% ogółu bezrobotnych (42 osoby),
- czas pozostawania bez pracy
  - długotrwale⁴ 50,5% ogółu bezrobotnych (146 osób),
- sytuację rodzinną
  - kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka 10,03% ogółu bezrobotnych (29 osób),
  - samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia⁵ 5,88% ogółu bezrobotnych (17 osób),
- wykształcenie i kwalifikacje zawodowe

---

¹ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r., Nr 69, poz. 415, z późn. zm.) określa kategorie bezrobotnych zaliczanych do „osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy”, w stosunku, do których powiatowy urząd pracy w okresie do 6 miesięcy od dnia rejestracji powinien przedstawić propozycję zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, stażu, odbycia przygotowania zawodowego w miejscu pracy lub zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych.

² Bezrobotni do 25 roku życia – oznacza to bezrobotnych, którzy do dnia zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyli 25 roku życia.

³ Bezrobotni powyżej 50 roku życia – oznacza to osoby, które w dniu zastosowania wobec nich usług lub instrumentów rynku pracy ukończyły co najmniej 50 rok życia.

⁴ Bezrobotni długotrwale - oznacza to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

⁵ Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia - oznacza to osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

- bez kwalifikacji zawodowych⁶ 36,68% ogółu bezrobotnych (106 osób),
- bez doświadczenia zawodowego⁷ 46,71% ogółu bezrobotnych (135 osób),
- bez wykształcenia średniego 50,52% ogółu bezrobotnych, (146 osób),
- sytuację życiową
  - które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia 0,69% ogółu bezrobotnych (2 osoby),
  - niepełnosprawne 2,08% ogółu bezrobotnych (6 osób).

Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2012 roku wynosiła:

- w kraju – 13,4%,
- w województwie mazowieckim – 10,8%,
- w powiecie sochaczewskim – 11,7 %.

Dochody i wydatki budżetu gminy Iłów. Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca wzrosły w 2011 r. (3 144,32 zł) w porównaniu z rokiem 2006 - (1 996,85 zł). Wydatki budżetu gminy odznaczają się również przyrostem; w roku 2006 na 1 mieszkańca przypadało (1 977,31 zł), zaś w roku 2011 już (3 242,37 zł).

W tabeli przedstawiono strukturę budżetu gminy

Wyszczególnienie	Gmina Iłów		Województwo mazowieckie 2011
	2006 rok	2011 rok	
Na 1 mieszkańca w zł			
Dochody budżetu gminy ogółem:	1 996,85	3 144,32	2 987,41
- w tym dochody własne	476,95	729,94	1 467,44
Wydatki budżetu gminy ogółem:	1 977,31	3 242,37	3 091,15
- w tym wydatki inwestycyjne	322,19	971,08	396,35

Źródło: dane GUS

Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Iłów zlokalizowane są:

- 1 przedszkole w Iłowie,

⁶ Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – oznacza to bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

⁷ Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego – oznacza to bezrobotnych, którzy wykonywali zatrudnienie oraz inną pracę zarobkową przez łączny okres poniżej 6 miesięcy.

- Szkoła Podstawowa im. Żołnierzy AK Cichociemnych w Brzozowie,
- Szkoła Podstawowa im. I Armii Wojska Polskiego w Giżycach,
- Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Iłowie,
- Szkoła Podstawowa im. Bolesława Chrobrego w Kapturach,
- Szkoła Podstawowa w Załuskowie,
- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Iłowie,
- Gimnazjum w Załuskowie,
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy "Dom na Szlaku" im. Tadeusza Kutrzeby w Załuskowie.

Do znajdującego się na terenie gminy jednego przedszkola w 2011 r. uczęszczało 25 dzieci w wieku od 3 do 5 lat. W gminie funkcjonują również 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, do których uczęszczało łącznie 120 dzieci w wieku od 3 do 6 lat.

Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży – bez specjalnych.

W 2011 r. w gminie istniały cztery szkoły podstawowe⁸, w których kształciło się 406 uczniów. W szkołach podstawowych⁹ dla pracowało 34,73¹⁰ nauczycieli. Należy zaznaczyć, iż od 2007 roku spada systematycznie liczba uczniów szkół podstawowych¹¹.

W 2006 r. do szkół podstawowych¹² uczęszczało 506 dzieci a w 2011 r. 406. Tendencja spadkowa, miała związek z utrzymującym się niżem demograficznym. Dzieci dowożone były do szkół¹³ jednym autobusem należącym do gminy.

Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży – specjalne.

W 2011 r. w gminie istniała jedna specjalna szkoła podstawowa¹⁴. W szkole¹⁵ naukę pobierało 15 uczniów, pracowało zaś 1,50 nauczycieli¹⁶.

W gminie jest ponadto jedna szkoła podstawowa podległa MEN - Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Załuskowie.

Gimnazja dla dzieci i młodzieży – bez specjalnych.

W gminie funkcjonuje jedno gimnazjum¹⁷, w którym zatrudnionych było 16,29¹⁸ nauczycieli. Do gimnazjum¹⁹ uczęszczało 241 dzieci dowożonych z terenu całej gminy.

Gimnazja dla dzieci i młodzieży – specjalne.

⁸ Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

⁹ Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

¹⁰ Dane dotyczą nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty

¹¹ Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

¹² Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

¹³ Podstawowych dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

¹⁴ Dla dzieci i młodzieży

¹⁵ Specjalnej podstawowej dla dzieci i młodzieży

¹⁶ Dane dotyczą nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty

¹⁷ Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

¹⁸ Dane dotyczą nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty

¹⁹ Dla dzieci i młodzieży (bez specjalnych)

W gminie funkcjonuje jedno gimnazjum²⁰, w którym zatrudnionych było 6,10²¹ nauczycieli. Do gimnazjum²² uczęszczało 60 uczniów.

Na terenie gminy brak jest szkół ponad gimnazjalnych dla młodzieży. Uczniowie chcący kontynuować naukę w szkołach ponad gimnazjalnych zmuszeni są dojeżdżać do szkół w innych gminach czy miastach. Ponadto na terenie gminy nie ma również szkół wyższych. Młodzież wyrażająca chęć nauki w szkołach wyższych zmuszona jest dojeżdżać do szkół w miastach.

Ponadto w Iłowie dorośli mieszkańcy mogą uzyskać i uzupełnić swoje wykształcenie w dwóch szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkoły publicznej, tj. w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych oraz Uzupełniającym Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych.

Ludność wiejska zamieszkała na terenie powiatu sochaczewskiego z wykształceniem podstawowym i zasadniczym stanowi 56,71% ogółu ludności wiejskiej powiatu. Wykształcenie wyższe posiada zaledwie 11,69% mieszkańców wsi powiatu sochaczewskiego.

Wskaźnik komputeryzacji w szkołach podstawowych i gimnazjach pokazano w tabeli.

Wyszczególnienie	Gmina Iłów			
	Szkoły podstawowe		Gimnazja	
	dla dzieci i młodzieży bez specjalnych			
	2006	2011	2006	2011
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów	6,57	6,44	19,47	14,18

Źródło: dane GUS

W 2011 r. współczynnik skolaryzacji brutto²³ w szkołach podstawowych wynosił 102,68% natomiast w gimnazjach 112,73%. W województwie mazowieckim współczynnik skolaryzacji brutto wynosił w szkołach podstawowych 104,09% zaś w gimnazjach 102,18%.

W 2012 r. na terenie gminy potrzeby zdrowotne mieszkańców w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej²⁴ zapewniały:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w SANUS w Iłowie,
- Przychodnia VITA w Iłowie.

²⁰ Specjalne dla dzieci i młodzieży

²¹ Dane dotyczą nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty

²² Specjalnego dla dzieci i młodzieży

²³ Współczynnik skolaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Wynik podajemy w ujęciu procentowym.

²⁴ Dane Narodowego Funduszu Zdrowia

Znajdują się tutaj także 3 prywatne gabinety stomatologiczne (jeden w Brzozowie i dwa w Iłowie), apteka w Iłowie oraz Punkt Apteczny w Brzozowie.

Na terenie gminy nie ma lekarzy specjalistów. Pacjenci wymagający leczenia specjalistycznego kierowani są do najbliższych miast, tj. do Sochaczewa i Płocka. W miejscowości Łady znajduje się pensjonat „Złoty wiek”, który spełnia także rolę ośrodka rehabilitacyjnego dla okolicznych mieszkańców.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Iłowie świadczy pomoc w zakresie zaspakajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwiania im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. W 2011 r. w gminie Iłów wypłacono 87 dodatków mieszkaniowych, czyli świadczeń pieniężnych mających na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego przez osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej. Odsetek osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2011 r. wynosił 11,9% natomiast w 2008 r. wynosił 14,6% zaś w województwie mazowieckim – odpowiednio 6,9% i 8,6%.

W gminie funkcjonuje ponadto Dom Dziecka w Giżycach zapewniający natychmiastową całodobową pomoc oraz opiekę i wychowanie dziecku w sytuacji kryzysowej. Działa w ramach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Swoje usługi świadczy na rzecz dzieci od trzeciego roku życia, które czasowo lub stale zostały pozbawione opieki rodzicielskiej.

Świadczenia rodzinne – korzystających ze świadczeń rodzinnych w gminie Iłów pokazano w tabeli.

Gmina Iłów		
Wyszczególnienie	2008	2011
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci (rodzina)	486	405
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem (osoba)	1027	828
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (osoba)	936	742
Odsetek dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	64,9	55,6

Źródło: dane GUS

Na terenie gminy potrzeby mieszkaniowe zaspakajane są głównie w prywatnych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w zasobach mieszkaniowych wynosiła w 2010 r.- 83,7 m² i nieznacznie wzrosła w stosunku do 2006 r. (82,7 m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2010 r. wynosiła 24,1 m².

Stan infrastruktury technicznej gminy Iłów nie jest obecnie zadowalający. Gmina posiada sieć wodociągową zaopatrującą w wodę część miejscowości. W 2010 r. odsetek korzystają-

cych z instalacji (w % ogółu ludności) wodociągu wynosił 75,5%. Gmina posiada dwa ujęcia wody; w miejscowościach Iłów i Brzozówek. Do wodociągów grupowych podłączonych jest około 77% gospodarstw domowych. Jest to wyższy wskaźnik od średniej krajowej, który wynosi 38,8%. W pozostałych rejonach gminy mieszkańcy zaopatrują się w wodę z wodociągów zagrodowych i studni kopanych oraz wierconych dostarczających wodę bez uzdatniania zawierającą ponadnormatywne ilości żelaza i manganu.

Stopień skanalizowania Gminy Iłów jest obecnie niezadowolający. W 2010 r. odsetek korzystających z instalacji (w % ogółu ludności) kanalizacyjnych wynosił 8,5%. W gospodarstwach indywidualnych funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W gminie brakuje sieci gazowej, gospodarstwa domowe korzystają z gazu butlowego.

Potrzeby ludności zaspakajane są przez 444 istniejące podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według PKD.

Wybrane wskaźniki z zakresu infrastruktury społecznej przedstawia tabela:

Wyszczególnienie	Gmina Iłów		Województwo mazowieckie
	2006	2011	2011
Powierzchnia ogółem w km ²	129	130	35 558
Liczba ludności	6 367	6 282	5 285 604
Liczba ludności na 1 km ²	49	49	149
Struktura ludności według płci			
Kobiety (%)	49,98	50,32	52,14
Mężczyźni (%)	50,02	49,68	47,86
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	100	101	109
Struktura ludności według wieku			
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (%)	23,3	21,2	18,6
Ludność w wieku produkcyjnym (%)	59,0	61,0	63,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym (%)	17,7	17,8	18,1
Wskaźniki obciążenia demograficznego			
Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	69,4	64,0	58,1
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	75,7	83,8	97,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,9	29,2	28,6
Ruch naturalny ludności (na 1000 mieszkańców)			

Wyszczególnienie	Gmina Iłów		Województwo mazowieckie
Zgony (‰)	10,2	15,4	10,1
Przyrost naturalny ‰)	-0,3	-6,2	0,8
Urodzenia żywe (‰)	9,9	9,2	10,9
Małżeństwa zawarte w ciągu roku (‰)	6,1	6,3	5,2
Migracje (na 1000 mieszkańców)			
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały (‰)	-4,89*	-3,02*	2,56**
Zasoby mieszkaniowe			
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	82,7	83,7**	69,3**
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ² na 1 osobę	23,4	24,1**	26,8**
Mieszkania oddane do użytkowania			
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	144,0*	120,1**	102,3**
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności			
Wodociągu	75,2	75,5**	83,6**
Kanalizacji	7,5	8,5**	61,8**
Gazu	0,0	0,0**	55,0**
Zakłady opieki zdrowotnej			
Liczba ludności na 1 zakład opieki zdrowotnej	3 183,5	3 141	2 152,12
Biblioteki			
Czytelnicy bibliotek publicznych (‰) na 1000 ludności	81	87	181
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	33,1	28,9	15,8

Źródło: dane GUS, US

* dane za 2002 r.

** dane za 2010 r.

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie powiatu sochaczewskiego za bezpieczeństwo publiczne odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Sochaczewie, która swym zasięgiem działania obejmuje także obszar gminy Iłów.

Potencjalnym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia mogą być następujące sytuacje:

- awaryjne (awaria pojazdów i cystern) przy przewozie materiałów i substancji niebezpiecznych drogą wojewódzką Nr 577,
- narażenie na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przelania się wód powodziowych przez koronę wału przeciwpowodziowego lub jego zniszczenia lub uszkodzenia (północne tereny gminy, wsie Kępa Karolińska, Suchodół, Gilówka Dolna, Pieczyńska Łowickie, Arciechów, Bieniew).

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Gospodarka gminy Iłów opiera się głównie na rolnictwie ze specjalizacją w uprawie zbóż, roślin pastewnych, owoców i warzyw, ziół, hodowli bydła i trzody chlewnej. W gminie funkcjonuje także przemysł rolno-przetwórczy. Odpowiednie warunki glebowe, korzystne warunki środowiskowe w zakresie czystości gleb i powietrza stwarzają warunki do uprawy rolnej i hodowli. Powoduje to, że teren gminy jest idealnym miejscem do lokalizacji zakładów przemysłowych wymagających czystego powietrza i przemysłów wysokich technologii.

Powierzchnia użytków rolnych w gminie Iłów w 2005 r. wynosiła 9 688 ha, powierzchnia gruntów ornych wynosiła 8 019 ha, powierzchnia sadów 671 ha, powierzchnia łąk i pastwisk 998 ha.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w 2010 r. wynosiła 44% powierzchni ogólnej.

Postępuje poprawa struktury agrarnej gospodarstw rolnych - dominują gospodarstwa o powierzchni 1 - 10ha (70%), gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią 8,8% wszystkich gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie wynosi około 8 ha. Gleby charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą, bowiem wskaźnik ich bonitacji kształtuje się na poziomie 0,92.

Na terenie gminy nie występują ziemie odłogowane o znacznej powierzchni. Pola uprawne obsiewane są przeważnie zbożami.

Działalność gospodarczą w gminie Iłów w 2011 r. prowadziły 444 podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON zaś w 2006 r. - 435, oznacza to wzrost o 2,07% w stosunku do 2006 r.

Podmioty klasyfikowane według kryterium liczby pracujących pokazano w tabeli.

Liczba pracujących	Gmina Iłów Liczba podmiotów gospodarczych Rok 2011
0-9	417
10-49	27

Źródło: dane GUS

W gminie Ilów brak jest podmiotów zatrudniających od 50 do 249 pracowników oraz od 250 do 999 pracowników oraz 1000 i więcej.

Wyszczególnienie	Gmina Ilów	
	2006 rok	2011 rok
Jednostki zarejestrowane ogółem	435	444
Sektor publiczny w tym:	17	16
- państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	14
- spółki handlowe	1	1
Sektor prywatny w tym:	418	428
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	348	355
- spółki handlowe	15	18
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	2
- spółdzielnie	4	3
- stowarzyszenia i organizacje społeczne	14	16

Źródło: dane GUS

Wskaźniki z zakresu rozwoju gospodarczego kształtują się następująco:

Wyszczególnienie	Gmina Ilów	
	2006	2011
Pracujący ogółem	367	613
Liczba pracujących kobiet	237	298
Odsetek pracujących kobiet w %	64,58	48,61
Liczba pracujących mężczyzn	130	315
Odsetek pracujących mężczyzn w %	35,42	51,39
Jednostki zarejestrowane w systemie REGON	435	444
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł	1 996,85	3 144,32
Wydatki z budżetu gmin na 1 mieszkańca w zł	1 977,31	3 242,37
Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ogółem:	8,8	7,2
- kobiet,	9,3	9,1
- mężczyzn	8,3	5,6

Źródło: dane GUS

Największą liczbę jednostek wpisanych do rejestru REGON według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) charakteryzowały się sekcje: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - 132; transport i gospodarka magazynowa – 82 i budownictwo – 52.

Na terenie gminy Iłów nie zanotowano podmiotów gospodarczych w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych oraz w sekcji organizacje i zespoły eksterytorialne.

Liczbę podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON według Polskiej Klasyfikacji Działalności pokazano w tabeli.

Wyszczególnienie	Gmina Iłów	
	rok 2009	rok 2011
Ogółem w tym:	444	444
- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	31	34
- Górnictwo i wydobywanie	1	3
- Przetwórstwo przemysłowe	26	30
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3
- Budownictwo	62	52
- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	143	132
- Transport i gospodarka magazynowa	73	82
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	6	5
- Informacja i komunikacja	3	7
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	6
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	3
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	17
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10	7
- Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10
- Edukacja	12	12
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	15
- Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8	6
- Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa	18	20

domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby		
---	--	--

Źródło: dane GUS

Na terenie gminy działają następujące zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego:

- „OJC” Wisowa w Wisowej - produkcja soków owocowych zagęszczonych,
- „Mazowsze” w Iłowie - przetwórstwo owoców i warzyw,
- „Barbara” S.C. w Natach - wytwórnia marmolady,
- Młyn w Iłowie - przemiał zbóż.

W gminie działa również grupa producentów produkcji integrowanej jabłek. W ramach pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodu utworzono 4 gospodarstwa agroturystyczne. Gmina zainteresowana jest dalszym rozwojem agroturystyki na swoim terenie.

Gmina jest członkiem Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego oraz należy do Związku Gmin Wiejskich z siedzibą w Poznaniu.

Dochody i wydatki budżetu gminy Iłów.

Dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca wzrosły w 2011 r. (3 144,32 zł) w porównaniu z rokiem 2006 - (1 996,85 zł). Wydatki budżetu gminy odznaczają się również przyrostem; w roku 2006 na 1 mieszkańca przypadało (1 977,31 zł), zaś w roku 2011 już (3 242,37 zł).

W tabeli przedstawiono strukturę budżetu gminy

Wyszczególnienie	Gmina Iłów		Województwo mazowieckie 2011
	2006 rok	2011 rok	
Na 1 mieszkańca w zł			
Dochody budżetu gminy ogółem:	1 996,85	3 144,32	2 987,41
- w tym dochody własne	476,95	729,94	1 467,44
Wydatki budżetu gminy ogółem:	1 977,31	3 242,37	3 091,15
- w tym wydatki inwestycyjne	322,19	971,08	396,35

Źródło: dane GUS

Według Strategii Rozwoju Gminy zdefiniowano 5 celów operacyjnych określających potrzeby rozwoju gminy, w ramach których zdefiniowano następujące zadania zmierzające do poprawy sytuacji na terenie gminy):

Rozwój przedsięwzięć pozarolniczych i rolniczych.

- Tworzenie zakładów wytwórczych/produkcyjnych.
- Tworzenie zakładów usługowych.

- Rozwój handlu,
- Tworzenie zakładów przetwórstwa produktów rolniczych;
- Rozwój usług rolniczych;
- Samoorganizowanie się producentów;
- Doskonalenie organizacji gospodarstw rolnych

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej, komunalnej, teleinformatycznej.

- Modernizacja dróg i ulic;
- Ewentualna budowa obwodnicy Iłowa,
- Inwestycje gazowe.
- Wydzielenie i uzbrojenie terenów budowlanych;
- Budowa Publicznych Punktów Dostępu do Internetu (PIAP);
- Budowa sieci szerokopasmowych

Rozwój oświaty, ochrona dziedzictwa kulturowego, opieka medyczna i socjalna

- Poprawa stanu bazy oświatowej;
- Rozwój szkolnictwa średniego;
- Kształcenie ustawiczne dorosłych;
- Kultywowanie tradycji,
- Aktywizacja młodzieży,
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży,
- Programy edukacyjne dla dorosłych,
- Doskonalenie opieki medycznej,
- Rozwój opieki społecznej

Aktywna ochrona środowiska naturalnego

- Inwestycje proekologiczne,
- Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Zalesianie nieużytków i gruntów niskich klas bonitacji.

Rozwój rekreacji i sportu

- Rozwój turystyki wiejskiej,
- Rozwój bazy rekreacyjnej.

Uwzględniając uwarunkowania wynikające z aspiracji i potrzeb mieszkańców przeanalizowano też wnioski, które wpłynęły do Urzędu Gminy z prośbą o zmianę przeznaczenia terenów z funkcji produkcji rolniczej na funkcje głównie mieszkaniowe, usługowe, rekreacyjne, produkcyjno – składowe, lokalizacji odnawialnych źródeł energii – ogniw fotowoltaicznych. Tereny, których dotyczą znajdują się we wsiach: Iłów, Miękiny, Brzozów, Giżyce, Pieczyńska Łowickie, Pieczyńska Iłowskie, Gilówka Górna, Gilówka Dolna. Powyższe rozeznanie wskazuje na postępujący proces koncentracji urbanizacji gminy w ukształtowanych jednostkach osad-

nicznych: Iłów (tworzy się tu jedno pasmo urbanizacyjne wraz z wsią Narty), Brzozów, Giżyce.

W związku z polityką krajową wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich niektóre miejscowości w gminie przestają pełnić funkcje rolnicze, następuje restrukturyzacja funkcjonalna osadnictwa w kierunku rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowej, także związanej z turystyką i rekreacją. Restrukturyzacji funkcjonalnej wymagają m.in. wsie: Iłów, Giżyce, Pieczyska Łowickie.

Z analizy ruchu budowlanego (około 50 decyzji o warunkach zabudowy rocznie) i z projektowanych zmian w strukturze inwestowania, przyjmuje się rozwój terenów mieszkaniowych i usługowych oraz rekreacyjnych w w/w miejscowościach, a także terenów aktywizacji gospodarczej wzdłuż drogi wojewódzkiej Nr 577 za uzasadniony.

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Znacząca większość gruntów w gminie Iłów jest własnością prywatną.

Ważnym elementem dla realizacji celów publicznych i polityki przestrzennej władz samorządowych są zasoby gruntów komunalnych i ich użytkowanie. Na terenie gminy Iłów zasoby gruntów komunalnych są rozlokowane w dość dużym rozproszeniu. Razem ich powierzchnia wynosi około 40 ha, są to tereny w większości zainwestowane i nie stanowią zasobów o znaczeniu strategicznym.

Rezerwy terenów ofertowych będących w dyspozycji gminy znajdują się w miejscowościach : Łady, Iłów, Pieczyska Łowickie.

9. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Na terenie gminy Iłów występują liczne formy ochrony przyrody objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 120 z późn. zm.) należą:

Rezerwat „Kępa Antonińska” – rezerwat faunistyczny, celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi lęgowych rzadkich i ginących w Polsce gatunków ptaków siewkowatych: mew, rybitw i sieweczek. Dla rezerwatu wyznaczono otulinę o powierzchni 216 ha.

Rezerwat „Kępa Rakowska” – rezerwat faunistyczny, celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi lęgowych rzadkich i ginących w Polsce gatunków ptaków siewkowatych: mew, rybitw i sieweczek. Dla rezerwatu wyznaczono otulinę o powierzchni 275 ha.

Rezerwat „Rzepki” – celem ochrony jest zachowanie unikalnych dla doliny Wisły starodrzewi sosnowych z domieszką dębów, grabu i innych gatunków oraz z bogatym runem.

Rezerwat „Wyspy Zakrzewskie” – rezerwat faunistyczny, celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych ostoi lęgowych rzadkich i ginących w Polsce gatunków ptaków siewkowatych: mew, rybitw i siewczek. Dla rezerwatu wyznacza się otulinę o powierzchni 93 ha.

Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu - obszar utworzony w celu ochrony wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełniące funkcje korytarzy ekologicznych. Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest w obszarze korytarza ekologicznego, który zapewnia powiązania przyrodnicze (ponadregionalne, regionalne i lokalne) z Kampinoskim Parkiem Narodowym oraz z Gostynińsko – Włocławskim Parkiem Krajobrazowym.

obszary Natura 2000:

Dolina Środkowej Wisły (obszar specjalnej ochrony ptaków)

Głównym celem powołania ostoi jest występująca tu cenna z europejskiego punktu widzenia awifauna. W Dolinie Środkowej Wisły gniazduje około 50 gatunków ptaków wodno-błotnych. Występują tu co najmniej 23 gatunki ptaków ważne w skali europejskiej, występuje tu również 9 gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Kampinowska Dolina Wisły (specjalny obszar ochrony siedlisk) – projektowany

Obszar jest fragmentem jednego z najważniejszych europejskich korytarzy ekologicznych. Charakterystycznym elementem tutejszego krajobrazu są lasy lęgowe - ginące w skali Europy nadrzeczne łągi wierzbowe i topolowe a także łągi olszowo-jesionowe oraz łągi wiązowo - jesionowe oraz grądy subkontynentalne. Występują również starorzecza, zwane wiślickami oraz łąki, z których do najcenniejszych należą ekstensywnie użytkowane łąki rajgrasowe, łąki wiechlinowo - kostrzewowe oraz bardzo rzadkie zmiennowilgotne łąki trzęślicowe. Różnorodność siedlisk warunkuje znaczne bogactwo gatunkowe zwierząt i roślin, w tym wielu chronionych i zagrożonych wymarciem.

pomniki przyrody

Są to pojedyncze drzewa:

- lipa drobnolistna w miejscowości Łaziska,
- sosna pospolita w miejscowości Uderz,
- dęby szypułkowe w miejscowości Uderz i Iłów (2 szt.).

użytki ekologiczne

Na terenie Gminy Iłów znajduje się 1 użytek ekologiczny w miejscowości Bieniew - szczególnej formie ochrony podlega las.

Ponadto obiekty i obszary chronione reprezentowane są przez:

- tereny gruntów ornych klasyfikowane w I-III klasie bonitacyjnej które podlegają ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze.
- grunty leśne,

- stanowiska archeologiczne,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków: zespół pałacowo-parkowy w Giżycach, parki dworskie w Ostrowcach i Załuskowie, kościoły w Iłowie, Brzozowie, Giżycach,
- ujęcia wód podziemnych – studnie głębinowe w miejscowościach Iłów, Brzozówek wraz ze strefami ochrony bezpośredniej.

10. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Możliwość wystąpienia złożonych lub skomplikowanych warunków gruntowych związana jest ze spadkami terenu powyżej 5%.

Na terenie gminy Iłów nie występują naturalne zagrożenia geologiczne.

11. ZŁOŻA KOPALIN I ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Teren gminy należy do bardzo ubogich pod względem występowania *surowców mineralnych*. Dość powszechne jest występowanie złóż kopalin pospolitych o znaczeniu lokalnym tj. surowców ilastych i okruszonych (kruszywo naturalne). W dolinach rzek występuje surowiec energetyczny (torf). Dawniej był eksploatowany w miejscowościach: Gilówka, Łady, Wola Ładowska i na terenach przyrzecznych. Obecnie nie są prowadzone prace rozpoznawcze dotyczące ilości zasobów torfu na tych terenach. W miejscowościach Piskorzec i Krzyżyk Iłowski znajdują się także pokłady glin.

Złoża kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego (piasków, żwirów i pospółek oraz surowców ilastych) są reprezentowane przez:

- złoża eksploatowane w miejscowości Lasotka, zasoby geologiczne 67 tys. ton,
- złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo w miejscowościach Lasotka (zasoby 184 tys. ton), Iłów (3703 tys. ton), Budy Stare (1236 tys. ton),
- złoża, z których wydobycie zostało zaniechane w miejscowościach Arciechów, Oboiry, Pieczyńska Iłowska, Pieczyńska Łowicka,
- perspektywiczne zasoby, częściowo eksploatowane w miejscowości Krzyżyk Iłowski.

Całość złóż gminy została zakwalifikowana do złóż łatwodostępnych, małokonfliktowych.

Istniejące tereny wydobycia surowców mineralnych (kopalin pospolitych, głównie piasku) obejmują tereny i obszary górnicze „Lasotka”, „Lasotka I”.

surowce ilaste (iły warstwowe)

Na terenie gminy udokumentowano złożę surowca ilastego w rejonie miejscowości Krzyżyk Iłowski. Jest to złożę surowców ilastych ceramiki budowlanej „Iłów”, udokumentowane na powierzchni 15,9 ha w 1971 r. w kat. B+C1. Budują je iły warwowe zlodowaceń środkowopolskich, zalegające pod nakładem gleby, piasków różnoziarnistych oraz iłów i mułków zastoiskowych o grubości średnio 2,3 m. Zasoby bilansowe wynoszą 6140 tys. m³. Złożę

dotychczas nie było eksploatowane. Surowce ilaste występują też w złożach zaniechanych Iłów, Budy Stare.

surowce okruczowe (kruszywo naturalne).

Na terenie gminy udokumentowano 3 złoża kruszywa naturalnego: „Obory”, „Pieczyska Iłowskie” i „Pieczyska Łowickie”. Eksploatowane są najczęściej piaski akumulacji rzecznej oraz piaski.

Złoże „Obory” udokumentowano na powierzchni 17 667 m² w obrębie tarasu niższego Wisły. Surowiec - piasek zalega warstwą o średniej miąższości 1,8 m pod nadkładem o średniej grubości 0,3 m. Złoże obecnie nie jest eksploatowane, pozostało w nim 6 tys. ton surowca..

Złoża „Pieczyska Łowickie” i „Pieczyska Iłowskie” położone są w obrębie tarasu niższego Wisły. Oba udokumentowano kartą rejestracyjną. Złoże „Pieczyska Iłowskie” zostało wyeksploatowane, natomiast w złożu „Pieczyska Łowickie” eksploatacji zaniechano, pozostało w nim około 7 tys. ton kruszywa..

Obszar gminy znajduje się w granicach GZWP – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215A. Jest to zbiornik wód porowych występujących w osadach trzeciorzędowych wyróżnionych jako Subniecka Warszawska. Średnia głębokość ujęć czerpiących wodę z tej jednostki wynosi 160 m. Znaczna głębokość zbiornika decyduje o stosunkowo dobrej izolacyjności wód od powierzchni oraz średniej i dużej ich waloryzacji (małej wrażliwość na wpływ czynników antropogenicznych). Struktury hydrogeologiczne są dobrze izolowane na terenie wysoczyzny, natomiast w dolinie Wisły wody podziemne są niskiej jakości – III klasa.

Główny użytkowy poziom wodonośny znajduje się w utworach czwartorzędowych. Charakteryzuje się on zmiennym stopniem izolacji od wpływu zanieczyszczeń mogących przedostawać się z powierzchni terenu. W północnej części gminy poziom wodonośny jest słabo izolowany i bardzo podatny na skażenia antropogeniczne (miąższość utworów izolujących w m. Gilówka i Obory wynosi 0 m). W części środkowej i południowej części gminy (miąższość utworów izolujących w m. Giżyce wynosi 50 m) stopień zagrożenia wód podziemnych jest mały.

Czwartorzędowy poziom wodonośny odznacza się znaczną zmiennością w rozprzestrzenieniu poziomym i pionowym warstw wodonośnych oraz zmiennością wykształcenia litologicznego. Występują w nim następujące warstwy wodonośne:

- I warstwa, głębokość 1,5 – 3,0 m eksploatowana głównie przez studnie kopane w obrębie niższych tarasów Wisły,
- II warstwa, głębokość 15,0 – 20,0 m eksploatowana przez studnie głębinowe na tarasie „Iłowskim”,
- III warstwa w spągach warstw utworów czwartorzędowych na obszarze wysoczyzny.

Wydatność tego poziomu czwartorzędowego jest zróżnicowana i wynosi od kilku do 100 m³/h. Z wód zalegających w utworach poziomu czwartorzędowego korzysta się na potrzeby

zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy, działalności gospodarczej i rolniczej oraz do celów przeciwpożarowych.

Na terenie gminy znajduje się obecnie 28 zarejestrowanych studni wierconych o udokumentowanych zasobach, ich głębokości wynoszą od 16,0 do 57,5 m. Dwa z tych ujęć są podstawą wodociągów gminnych i służą do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę. Są to ujęcia znajdujące się w miejscowościach Hłów i Brzozówek. Szacunkowe zasoby wód głównego użytkowego poziomu wodonośnego w gminie Hłów wynoszą odpowiednio :

- zasoby dyspozycyjne - 18010 m³/d,
- pobór wody przez ujęcia wodociągowe i większe zakłady – ok. 1300 m³/d.

W ramach monitoringu wód podziemnych badane są otwory studzienne zlokalizowane w sąsiedniej gminie Młodzieszyn. Ocena jakości wód podziemnych w tych punktach wykazała :

- otwór nr 57 w m. Młodzieszyn, JCWPd 81, czwartorzędowy poziom wodonośny:
  - klasa wód w roku 2007, 2010 i 2012 – III (wody zadawalającej jakości),
- otwór nr 2164 w m. Kamion, JCWPd 47, czwartorzędowy poziom wodonośny
  - klasa wód w roku 2007, 2010 – IV (wody niezadawalającej jakości), klasa wód w roku 2013 – III (wody zadawalającej jakości).

12. TERENY GÓRNICZE WYZNACZONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Istniejące tereny wydobywania surowców mineralnych (kopaliny pospolite, głównie piasku) obejmują tereny i obszary górnicze wskazane na rysunku Studium: Lasotka, Lasotka I.

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Infrastruktura techniczna

Wywiera znaczny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny gminy. Inwestycje z zakresu infrastruktury często przesądzają na długi okres o kierunkach i tempie rozwoju gminy. Rozwój nowoczesnej infrastruktury pozwala na szybkie wychodzenie z opóźnienia gospodarczego.

Infrastruktura techniczna spełnia szereg funkcji:

- lokalizacyjną: wpływa na rozmieszczenie obiektów produkcyjnych, steruje osadnictwem
- integracyjną: aktywizuje działania społeczno-gospodarcze
- zaopatrzeniową: dostarczenie wody, energii.

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Iłów zaopatrywana jest w wodę pitną z dwóch stacji wodociągowych usytuowanych w miejscowościach: Iłów, Brzozówek.

- trzy studnie w Iłowie - wydajność studni: $Q_{srh} = 84,3 \text{ m}^3/\text{h}$
- cztery studnie w Brzozówku - wydajność $Q_e = 70 \text{ m}^3/\text{h}$,

W gminie przyjęto zasadę budowy wodociągów grupowych opartych na ujęciach wód wglębnych w układzie jedno- i dwustopniowego pompowania wody.

Stacja wodociągowa w Iłowie została zmodernizowana w 2009 r. Stacja posiada rezerwy pozwalające na rozbudowę sieci wodociągowej.

Ponadto w gminie Iłów funkcjonują ujęcia wód wglębnych zakładowe w Giżycach (b. zakład mleczarski) i Iłowie (b. zakład ceramiki).

Wskaźnik zwodociągowania gminy – 81%.

Gospodarka ściekowa

Rozwiniętej sieci wodociągowej powinna towarzyszyć sieć kanalizacji sanitarnej, łącznie z oczyszczalnią ścieków. Gmina Iłów należy do obszaru zagrożonego z powodu braku kanalizacji i systemu oczyszczania ścieków. Zwiększa się przez to możliwość skażenia wód gruntowych, powierzchniowych i pogarsza jakość wody pitnej w studniach.

Dla gminy opracowano w 2012r. Koncepcję programowo-przestrzenną gospodarki wodno-ściekowej, która formułuje 4 warianty rozwiązań m.in.:

- rozbudowę oczyszczalni w Iłowie,
- budowę wspólnej oczyszczalni dla Giżyc i Brzozowa.

Na terenie gminy istnieją oczyszczalnie ścieków działające lokalnie.

W Iłowie funkcjonuje mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków o wydajności $240 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz sieć kanalizacyjna w miejscowości gminnej. Oczyszczalnia wykorzystywana jest w 50%. Na terenie oczyszczalni wybudowano punkt zlewny dla ścieków dowożonych z terenów nieskanalizowanych.

Ponadto istnieją oczyszczalnie: zakładowa w Giżycach (nieczynna) i dla bloków mieszkalnych w Brzozowie (zły stan techniczny).

Na terenie gminy zrealizowanych jest również 30 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gospodarka odpadami stałymi

Gmina Iłów nie posiada własnego składowiska odpadów. Odpady wywożone są na wysypisko w Płocisku. Sukcesywnie prowadzona jest segregacja odpadów - na terenie gminy ustawiono pojemniki na odpady, mieszkańcy otrzymują worki na szkło, papier i plastiki oraz kontener na odpady mieszane. Obecnie około 70% gospodarstw objętych jest selektywną zbiórką odpadów.

Zaopatrzenie w gaz

Mieszkańcy gminy korzystają z gazu płynnego w butlach. Na terenie gminy brak sieci gazu przewodowego. Brak też zainteresowania i działań zmierzających do jej realizacji. We-

dług koncepcji gazyfikacji dawnego województwa płockiego istnieje możliwość budowy gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Gąbin – Iłów – Sochaczew.

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina charakteryzuje się zabudową rozproszoną, brak systemów ciepłowniczych. Najbardziej rozpowszechnionym źródłem ciepła i źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy są kotłownie węglowe.

W przypadku indywidualnych źródeł ciepła, przewidziana jest sukcesywna wymiana paliwa węglowego na ekologiczne (olej, gaz).

Większe kotłownie na terenie gminy:

- kotłownia węglowa dla Urzędu Gminy,
- kotłownia olejowa dla Ośrodka Zdrowia i szkół
- kotłownie węglowe dla szkoły w Giżycach i Brzozowie
- kotłownia olejowa – Brzozów Ośrodek zdrowia.

Telekomunikacja

Podstawowym źródłem łączności telefonicznych jest centrala telefoniczna cyfrowa we wsi gminnej Iłów i we wsi Brzozów. Centrala CA Iłów i CA Brzozów włączona jest do sieci Zakładu Telekomunikacji w Płocku, kablem światłowodowym relacji Gąbin - Iłów - Brzozów. Planowany do realizacji jest kabel światłowodowy Brzozów - Wyszogród - Słupno - Płock.

Bezprzewodową łączność telefoniczną zapewniają też istniejące stacje telefonii komórkowej w Iłowie, Brzozowie Starym.

Elektroenergetyka

Przez teren gminy Iłów prowadzone są ponadlokalne liniowe systemy infrastruktury technicznej, powodujące ograniczenia w zagospodarowaniu terenów:

- linie elektroenergetyczne WN 220 kV relacji Mory - Płock i Mory – Konin oraz 110 kV relacji Sochaczew –Płock,
- rurociągi produktów naftowych.

Obowiązują strefy bezpieczeństwa i strefy ochronne o szerokości i sposobie zagospodarowania zgodnie z przepisami odrębnymi i normami. W pasach technologicznych wzdłuż linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia w sposobie zagospodarowania terenu

Podstawowym źródłem energii elektrycznej dla terenu gminy Iłów są magistralne linie napowietrzne wyprowadzone z rozdzielni GPZ 110/15 kV Sochaczew. Odbiorcy energii elektrycznej zasilani są liniami 15 kV poprzez stacje transformatorowe.

Przeważają odbiorcy komunalno - bytowi i gospodarstwa rolnicze.

W gminie nie występują niedobory mocy, bez specjalnych nakładów finansowych moc obecnie przesyłaną liniami 15 kV można zwiększyć o około 60%. Rezerwa mocy jaką można przesłać po istniejących liniach nn jest niewielka maksymalnie do 15% obecnego obciążenia.

W przypadku nowych dużych odbiorców należy liczyć się ze znacznymi wydatkami na rozbudowę lub modernizację sieci.

Stan techniczny sieci i standard jakościowy dostarczanej energii jest w miarę dobry.

Melioracje

Powierzchnia gminy Iłów jest w 89,5% zmeliorowana, do zmeliorowania pozostała powierzchnia wynosząca około 580 ha, Są to obszary położone w dolinie Wisły, w okolicach wsi: Arciechów, Arciechówek, Łady oraz zachodnia część gminy.

Komunikacja

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią:

- drogi wojewódzkie: Nr 575 relacji Płock – Kamion
Nr 577 relacji Łąck – Janów (droga krajowa Nr 50),
- drogi powiatowe: Nr 6915W relacji Piotrkówek – Iłów (klasa Z)
Nr 3838W relacji Iłów – Budy Iłowskie (Z),
Nr 3806W relacji Iłów – Giżyce (Z)
Nr 3807W relacji Iłów – Brzozów (G)
Nr 3808W relacji Aleksandrów – Iłów (Z)
Nr 1458W relacji Sanniki – Iłów (Z)
Nr 3809W relacji Kiernozia – Wszeliwy (L)
Nr 3810W relacji Wszeliwy - Bargowie (Z)
Nr 3839W relacji Brzozów - Wieniec (Z)
Nr 3811W relacji Brzozów – Sewerynów (Z)
Nr 3812W relacji przejście przez Brzozów (L)
o długości ok. 56,7 km
- oraz około 77 km dróg gminnych.

W gminie Iłów 72% długości dróg posiada nawierzchnię utwardzoną. Wskaźnik gęstości dróg publicznych na terenie gminy Iłów wyniósł 120 km/100km², w tym wskaźnik dróg gminnych 59/98 km/100 km². Z dróg gminnych nawierzchnię utwardzoną posiada 33 km czyli 42,8%.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Na terenie gminy Iłów występują inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego i programów zadań rządowych służących realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim:

- drogi wojewódzkie Nr 575 i Nr 577,
- linie elektroenergetyczne WN 220 kV relacji Mory - Płock i Mory - Konin oraz

- 110 kV relacji Sochaczew -Płock,
- rurociągi produktów naftowych
- W zakresie infrastruktury społecznej:
- utrzymanie Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Załuskowie.

15. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Obszar gminy Iłów położony na lewym brzegu rzeki Wisły, przylega do rzeki na odcinku od km 591 do km 604. W rejonie tym Wisła przepływa w szerokiej dolinie, przez tereny w większości rolnicze, chronione wałami przeciwpowodziowymi. W gminie Iłów występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią obejmujący tereny między wałem, a linią brzegową rzeki Wisły oraz wyspy i przymuliska w korycie rzeki stanowiące działki ewidencyjne,
- obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi w przypadku przelania się wód powodziowych przez koronę wału przeciwpowodziowego lub jego zniszczenia lub uszkodzenia - obejmuje północne tereny gminy, wsie Kępa Karolińska, Suchodół, Gilówka Dolna, Pieczyska Łowickie, Arciechów, Bieniew.

Dolina Wisły chroniona jest przed zalaniem systemem wałów, pompowni (1 na terenie gminy w Arciechowie) i przegród bocznych (Łady). Dla obszarów tych wyznaczono zasięg zagrożenia powodziowego po rzędnych wód o 1% prawdopodobieństwie pojawienia się. Zaostrzone kryteria zagrożenia powodziowego dotyczą terenów o szczególnym znaczeniu społecznym, kulturowym, dla których wyznaczono zasięg zalewów wodą o prawdopodobieństwie 0,5%. Na terenie gminy Iłów zasięgi wód zalewowych 1% i 0,5% prawie się pokrywają.

Według „Studium dla potrzeb planów ochrony przeciwpowodziowej – Etap III” (realizowanego dla RZGW w Warszawie w 2006 r.) na terenie gminy Iłów granica zasięgu wód o prawdopodobieństwie występowania raz na 100 lat - 1% i raz na 200lat - 0,5% kształtują się na wysokości rzędnych:

- Bieniew 591 km – 67,17 m n.p.m.(1%), 67,45 m n.p.m. (0,5%)
- Suchodół 602 km – 65,62 m n.p.m. (1%), 65,91 m n.p.m. (0,5%)
- Kępa Karolińska 604 km – 65,33 m n.p.m. (1%), 65,62 m n.p.m. (0,5%)

Obszarem szczególnego zagrożenia powodziowego są tereny międzywała – tarasu zalewowego oraz wyspy i przymuliska. Rodzaj zagospodarowania tych terenów oraz warunki korzystania gospodarczego regulują przepisy odrębne, które zawierają też wskazania, jakie działania są zabronione w obrębie wałów przeciwpowodziowych – zabronione jest m.in. wykonywanie obiektów budowlanych w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału po stronie odpowietrznej.

Głębokość zalewu może wynosić w granicach 1,5 - 2 m. Niweleta korony wału wyniesiona jest ponad poziom wody 1% o 1,5 m. Zlokalizowane w dolinie Wisły pompownie wraz z siecią rowów melioracyjnych odprowadzających wody powierzchniowe i infiltracyjne umożliwiają odwodnienie doliny w okresie powodzi. Dolina odwadniana jest także w okresie niskich stanów wody na rzece Wiśle przy pomocy przepustów wałowych. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że dolina Wisły w gminie Iłów zabezpieczona jest systemem przeciwpowodziowych urządzeń hydrotechnicznych zgodnie z najnowszymi normatywami technicznymi.